ΕΤΟΣ Ε' Ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ τῇ 3 Νοεμβρίου 1891 Ἀριθ. 233

Ἐφημερὶς τῶν Κυριῶν

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ

ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΗ ΥΠΟ ΚΥΡΙΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ
ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ
ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν Δρ. 5
Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν φ. χ. 8

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ
7 Ὁδὸς Μουσῶν καὶ Νίκης 7
Πλατεῖα Συντάγματος.

Γραφεῖον ἀνοικτὸν καθ' ἑκάστην ἀπὸ 10—12 π. μ.

Πᾶσα παρατήρησις ἐπὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου γίνεται δεκτὴ μόνον ἐντὸς οκτὼ ἡμερῶν.

Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς
Ἐφημερίδος τῶν Κυριῶν
καὶ παρὰ τοῖς Βιβλιοπωλείοις Βίλμπεργ καὶ "Ἑστίας,,

Ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ δὲ παρ' ἅπασι τοῖς ἀντιπροσώποις ἡμῶν.

Σώματα πλήρη τοῦ α', β', γ' καὶ δ' ἔτους εὑρίσκονται παρ' ἡμῖν καὶ παρ' ἅπασι τοῖς ἀντιπροσώποις ἡμῶν.

Διὰ τὰ ἀνυπόγραφα ἄρθρα εὐθύνεται ἡ συντάκτις αὐτῶν Κυρία ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ.

Τὰ πεμπόμενα ἡμῖν χειρόγραφα δημοσιευόμενα ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.— Ἀνυπόγραφα καὶ μὴ δηλοῦντα τὴν διαμονὴν τῆς ἀποστελλούσης δὲν εἶναι δεκτά.— Πᾶσα ἀγγελία ἀφορῶσα εἰς τὰς Κυρίας γίνεται δεκτή.

Αἱ μεταβάλλουσαι διεύθυνσιν ὀφείλουσι ν' ἀποστέλλωσι γραμματόσημον 50 λεπτῶν πρὸς ἐκτύπωσιν νέας ταινίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σκέψεις ἐπὶ τῆς θηλείας ἐκπαιδεύσεως. Δὲν ἐκπατρίζομαι (ὑπὸ δος Σεβαστῆς Καλλισπέρη). — Ἡ Ἀλεξάνδρα τοῦ Βρούτου. — Σκέψεις ἐπὶ τοῦ ὕπνου (ὑπὸ Μαρίας Βεάρ ἰατροῦ).— Ἡ φωτογραφία τῆς πεθαμένης (ὑπὸ κ Ἀνθίππης Παλαμήδου). — Ποικίλα. — Ἑβδομαδιαῖον δελτίον.— Ἀλληλογραφία.—Συνταγή. — Εἰδοποιήσεις.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΘΗΛΕΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΔΕΝ ΕΚΠΑΤΡΙΖΟΜΑΙ

Ἡ μετὰ ἑξαετῆ ἀποδημίαν ἐν Παρισίῳ ἐπάνοδός μου ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς ποικίλα ἐν τῷ τύπῳ δημοσιεύματα καὶ ἐκφράσεις γνωμῶν, δι' ἃς βεβαίως οὐδεμίαν εὐθύνην δύναμαι νὰ ὑπέχω, οὔτε δύναμαι νὰ ὑποτεθῶ παρὰ παντὸς ὀρθοφρονοῦντος, ὅτι συμμερίζομαι πάνθ' ὅσα καὶ ἐξ εὐμενοῦς πρὸς ἐμὲ διαθέσεως τυχὸν ἐγράφησαν· ἀλλ' οὐδὲ ὀφείλω ἐπίσης νὰ ἀναιρέσω οἱανδήποτε ἀνακρίβειαν, γραφεῖσαν ἐπὶ τῇ ἀφορμῇ τῆς μελετωμένης ἐπιστροφῆς μου εἰς Παρίσιον. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ καὶ ἀνεξαρτήτως παντὸς γραφέντος, ἡ ἀναχώρησίς μου μετὰ δίμηνον μόλις παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ μου διατριβήν, δύναται εὐλόγως νὰ κινήσῃ τὴν ἀπορίαν καὶ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς σχόλια ἀπομακρυνόμενα τῆς ἀληθείας, πιθανῶς δὲ καὶ νὰ λυπήσῃ ἐκείνους, οἵτινες ἤλπισαν, ὅτι ἠδυνάμην νὰ συμβάλω ὑπὲρ τῆς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδεύσεως τῆς θηλείας νεότητος, δι' ὅλα ταῦτα αἰσθάνομαι τὸ καθῆκον νὰ παράσχω δημοσίᾳ ἐξηγήσεις τινάς, θίγουσα ἐν ταύτῳ ζήτημα σπουδαῖον διὰ πᾶν πεπολιτισμένον κράτος.

Δὲν ἀναχωρῶ εἰς Γαλλίαν, προσκαλουμένη, ὡς ἐγράφη, ἵνα διευθύνω ἐν Παρισίῳ Λύκειον, ἀλλ' ἵνα εἰσέλθω εἰς τὰς δύο ἀνωτάτας τῆς Γαλλίας Σχολάς, τὴν ἐν Sèvres, ἣν διευθύνει ἡ χήρα τοῦ Jules Favre καὶ τὴν ἐν Fontenais aux roses, ἣν διευθύνει ὁ ἰατροφιλόσοφος Pécaut, ὡς εἶπον καὶ πρὸς τὸν κ. ὑπουργὸν ἐν τῇ μετ' αὐτοῦ συνεντεύξει μου, ἣν ὁ διευθυντὴς τῆς «Ἐπιθεωρήσεως», παρὼν ἐν τῇ ὑπουργικῇ αἰθούσῃ, ἀφηγήθη λεπτομερῶς. Ἡ εἰς τὰς Σχολὰς ταύτας εἴσοδος οὐδέποτε πρὸ ἐμοῦ ἐπετράπη ἀλλοδαπῇ, ἐσυγχωρήθη δὲ εἰς ἐμὲ παρὰ τὰ νενομισμένα κατὰ μοναδικὴν ἐξαίρεσιν, τοῦτο μὲν χάριν τῶν καθηγητῶν μου τῆς Σορβόννης, οἵτινες ἐζήτησαν τὸ εὐεργέτημα τοῦτο ὑπὲρ ἐμοῦ, τοῦτο δὲ τῇ εὐνοίᾳ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, διότι εἶμαι ἡ πρώτη ξένη, ἥτις ἠξιώθη ἐν Γαλλίᾳ, καὶ εὐδοκίμως, τοῦ διπλώματος τῆς φιλολογικῆς Σχολῆς, ὅπερ τυγχάνει ἀσυγκρίτως ἀνώτερον τῶν παρὰ τῶν δύο εἰρημένων Σχολῶν ἀπονεμομένων.

Καίτοι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν φιλολογικῶν σπουδῶν μου ἠκροάσθην ἐπὶ ἓξ καὶ ἡμίσυ συνεχῆ ἔτη τοῦ πρώτου παιδαγωγοῦ τῆς Γαλλίας, διασήμου δὲ καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ, Marion, εἰς οὗ τὴν διδασκαλίαν φοιτῶσι ὄχι πλέον νεάνιδες μόνον καὶ νέοι, ἀλλὰ καθηγηταί, καθηγήτριαι, διευθύντριαι Λυκείων οὐ μόνον τοῦ Παρισίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐγγὺς τῷ Σηκοάνᾳ Νομῶν, ἐρχόμενοι σιδηροδρομικῶς κατὰ πᾶσαν Πέμπτην εἰς τὴν Σορβόννην. Ἰστέον μάλιστα, ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον πληρόνει ἐτησίως πρὸς τοῦτο ταῖς σιδηροδρομικαῖς ἑταιρίαις τὸ ἀναγκαῖον ποσόν, ἵνα κομίζωσι δωρεὰν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τοὺς ὑποψηφίους ὑφηγητὰς καὶ προλύτας πρὸς ἀκρόασιν ρητῶν τινων μαθημάτων, ἐν οἷς καὶ τοῦτο.

Καίτοι διέμεινα οἰκότροφος ἐν τοῖς παρθεναγωγείοις Sevigné τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ τὸ τῆς μαρκησίας de Barral, ἐκ τῶν πρωτίστων τῆς γαλλικῆς πρωτευούσης, ὅπου ἀντελήφθην πῶς λειτουργεῖ τὸ διοικητικὸν μέρος τῶν οἰκοτροφείων· καίτοι εἰργάσθην ἐν τῷ Παιδαγωγικῷ Μουσείῳ τοῦ Παρισίου, θεωρῶ ὡς εὐτύχημα διὰ τὴν μέλλουσαν σταδιοδρομίαν μου καὶ ἐγγύην περὶ ἀπροσκόπτου ἐπιτυχίας, τὸ νὰ παραμείνω ἐντὸς τῶν τελειοτέρων τῆς Εὐρώπης ἐκπαιδευτηρίων θηλέων καὶ πλησίον τοιούτων ἐξόχων διευθυντῶν ἐξασκηθῶ εἰς τὸν τρόπον τοῦ διοικεῖν καὶ εἰς τὴν καθόλου διεύθυνσιν τῆς διδασκαλίας.

Κατὰ τὴν δίμηνον ἐνταῦθα διαμονήν μου νομίζω, ὅτι ἀντελήφθην καλῶς πῶς ἐκπαιδεύεται παρ' ἡμῖν τὸ γυναικεῖον φῦλον, εὑρίσκουσα δὲ τοῦτο πολὺ ἀνεπαρκές, νομίζω, ὅτι δὲν θὰ ἦτο ἀνωφελὲς νὰ εἴπω ἔστω καὶ δι' ὀλίγων, πῶς ἐν Γαλλίᾳ λειτουργεῖ ἡ ἐκπαιδευτικὴ μηχανὴ ὑπὲρ τῶν θηλέων.

Ἀπὸ τοῦ 1870 ἡ Γαλλικὴ Δημοκρατία, θεωροῦσα τὴν δη-

μοσίαν ἐκπαίδευσιν ὡς τὸ πρώτιστον μέλημά της—ἀφοῦ ἡ γερμανικὴ νίκη ὠφέλετο, ὡς ἐρρέθη, ὄχι εἰς τὰ γερμανικὰ ὅπλα, ἀλλ' εἰς τοὺς Γερμανοὺς διδασκάλους (instituteurs)—κατέβαλε πᾶσαν προσπάθειαν καὶ πᾶσαν φροντίδα, ἵνα ἐξαφανίσῃ τέλεον τὴν ἡμιμάθειαν τοῦ γυναικείου φύλου· σήμερον δὲ καυχᾶται ἐπὶ τοῖς καρποῖς τῶν κόπων αὐτῆς καὶ τῶν θυσιῶν. Τίνι τρόπῳ κατώρθωσεν ὅμως τοῦτο; Διὰ της ὑποχρεωτικῆς πράγματι ἐκτελουμένης ἐκπαιδεύσεως, διὰ τῆς καταργήσεως τῶν σχολικῶν εἰδικῶν προνομίων, ἅτινα τῶν μὲν προνομιούχων Σχολῶν χαλαροῦσι τὸ φιλοπρόοδον, τῶν δὲ μὴ ἀποπνίγουσι τὴν ἅμιλλαν, διὰ τῆς καταρτίσεως διδασκαλισσῶν καὶ καθηγητριῶν τῆς πρώτης καὶ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως. Πρὸς τούτοις ἐνομοθετήθησαν συμβούλια τῆς πρώτης, τῆς μέσης καὶ τῆς ἀνωτάτης ἢ πανεπιστημιακῆς ἐκπαιδεύσεως, συγκροτούμενα ὑπὸ καθηγητῶν πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας, ὑπὸ τῶν γενικῶν ἐπιθεωρητῶν τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, τῶν τμηματαρχῶν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, τῶν ὑπουργικῶν συμβούλων, τοῦ ἀντιπρυτάνεως καὶ τοῦ Πρυτάνεως, τοιοῦτος δ' ἐν Γαλλίᾳ εἶνε αὐτὸς ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας. Ὑφ' ἁπάντων ὁμοῦ διασκεπτομένων καταρτίζονται τὰ προγράμματα καὶ δημοσιεύεται τούτων τοσοῦτος ἀριθμὸς ἀντιτύπων, ὥστε πᾶς μαθητὴς καὶ πᾶσα μαθήτρια νὰ ἔχῃ πρὸς ὁδηγίαν ἕν. Δὶς τοῦ ἔτους κατὰ μῆνα Ἰούλιον καὶ Νοέμβριον καθηγηταὶ πάσης τάξεως καὶ τινες καθηγήτριαι διανεκριμέναι, ὑπὸ τοῦ ἀντιπρυτάνεως ἐκλεγόμενοι, συγκροτοῦσι τῇ ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπιτροπὰς ἐξεταστικάς, αἵτινες ἑδράζουσαι ἐν τοῖς Δημαρχείοις τῶν πρωτευουσῶν τῶν Νομῶν δοκιμάζουσι κατὰ σειρὰς (par séries) τὰς μαθητρίας τὰς ἐκ πασῶν τῶν πόλεων τῆς οἰκείας νομαρχιακῆς περιφερείας προερχομένας.

Καὶ βλέπει τις τότε συρρεούσας ἀπανταχόθεν νέας εἰς τὰς αἰθούσας τῶν ἐξετάσεων, διαλεγομένας καθ' ὁμίλους, καὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν διακρίνομεν διδασκαλίσσας ἐνθαρρυνούσας τὰς ὑποψηφίους μετ' ἀδελφικῆς ἐντελῶς στοργῆς, καὶ ἀναγινώσκομεν τὴν ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας αὐτῶν ἐζωγραφημένην προσδοκίαν, διότι τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ Σχολεῖα, ἅτινα αὗται ἀντιπροσωπεύουσιν, ἀναμένουσι τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῆς ἐργασίας των ἐκ τοῦ πλείονος ἢ ἐλάττονος ἀριθμοῦ τῶν γινομένων δεκτῶν μαθητριῶν των. Προκύπτει ἐντεῦθεν μεταξὺ τῶν σχολείων τοῦ Νομοῦ σφοδρὰ πλὴν εὐγενὴς ἅμιλλα καὶ ἡ ἀναγκαία αὐτῆς συνέπεια, ἡ πρόοδος. Καὶ ἀπονέμονται ταῖς ἐπιτυχούσαις εἰς τὰ μαθήματα τῆς πρώτης ἐκπαιδεύσεως δύο διπλώματα, τὸ στοιχειῶδες (brevet élémentaire) καὶ τὸ ἀμέσως μετ' αὐτὸ (brevet supérieur) ἀνώτερον καλούμενον. Τὰ Σχολεῖα, ἐν οἷς παρασκευάζονται αὗται πρὸς τὸ Ἀρσάκειον περίπου ἀναλογοῦντα, καλοῦνται Σχολεῖα τῆς στοιχειώδους καὶ ἀνωτέρας πρώτης Ἐκπαιδεύσεως.

Ὑπεράνω τῶν Σχολείων τῆς πρώτης Ἐκπαιδεύσεως εἰσὶ τὰ Κολλέγια καὶ τὰ Λύκεια, δημόσια πάντα, ἐν οἷς χορηγεῖται ἡ μέση λεγομένη Ἐκπαίδευσις. Αἱ περατοῦσαι τὰς σπουδὰς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, ὑπὸ πολυμελοῦς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς ἐξεταζόμεναι ἐν τῷ οἰκείῳ Λυκείῳ ὄχι δὲ ὑπὸ τῶν διδαξάντων αὐτὰς καθηγητῶν, λαμβάνουσι τὸ πτυχίον de fin d' études: τὸ τῆς περατώσεως τῶν σπουδῶν.

Ἡ Γαλλικὴ Βουλὴ μετὰ μακρὰν καὶ πεισματώδη συζήτησιν, ἐν ᾗ ἀντηλλάγησαν καὶ διϋλίσθησαν πᾶσαι αἱ περὶ γυναικείας παιδεύσεως ἰδέαι καὶ γνῶμαι, τὸ μὲν ἵνα ἀσφαλισθῇ τὸ ἐμβριθὲς τῆς πρώτης καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως, τὸ δεῖνα ἀνοίξῃ εὐρὺ στάδιον προσήκον τῇ γυναικείᾳ φύσει καὶ ἀξιοπρεπείᾳ, ἐνομοθέτησε τὴν ἵδρυσιν δύο ἀνωτάτων Σχολῶν τῆς ἐν Sévres καὶ τῆς ἐν Fontenay aux roses. Ἐξ ἁπάσης τῆς Γαλλίας νέαι ὑποστᾶσαι τὰς τῆς πρώτης καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως ἐξετάσεις προετοιμάζονται αἱ μὲν εἰς τὰ φιλολογικά, αἱ δὲ εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας καὶ προσέρχονται εἰς διαγωνισμόν. Ἐκ 250—300 περίπου διαγωνιζομένων κατ' ἔτος γίνονται περὶ τὰς 20 μόνον δεκταὶ δι' ἑκάτερον τῶν ἀνωτάτων τούτων Διδασκαλείων. Αἱ ἐπιτυχοῦσαι ἐνδιαιτῶνται ἐν ταῖς Σχολαῖς ταύταις καὶ ἐκπαιδεύονται ὑπὸ τῶν ἐγκριτοτέρων καθηγητῶν τῆς Σορβόννης καὶ τῆς École Normale δαπάναις τοῦ κράτους ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον τριετίαν. Εἰς τὸ τέλος δ' αὐτῆς ὑφίστανται ἀπολυτήριον διαγωνισμὸν πρός τε ἀλλήλας καὶ πρὸς ἑτέρας καταρτισθείσας ἰδιωτικῶς. Γίνονται δὲ τόσαι δεκταὶ ὅσαι ὑπάρχουσι κεναὶ θέσεις; διορίζονται δὲ παρευθὺς καθηγήτριαι καὶ Διευθύντριαι τῶν Σχολῶν τῆς πρώτης καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως, καθόσον ἡ Κυβέρνησις καὶ αὐταὶ συνάπτουσιν ἀμφοτεροβαρῆ οὕτως εἰπεῖν σύμβασιν, καθ'ἣν ἐκείνη μὲν ὑποχρεοῦται νὰ μὴ τὰς παύῃ πρὶν ἢ ὑπηρετήσωσι δέκα ἔτη, αὗται δὲ νὰ τὴν ὑπηρετήσωσιν ἐπ' ἴσον χρόνον, γενναίως πάντοτε ἀμειβόμεναι ὑπ' αὐτῆς τῆς θρεψάσης καὶ ἐκπαιδευσάσης αὐτὰς Κυβερνήσεως.

Οὕτω δὲ αἱ θυγατέρες τῆς Γαλλίας ἀνατρέφονται καὶ παιδεύονται ὑπὸ γυναικῶν καὶ ὄχι ὑπ' ἀνδρῶν, οὓς πεφωτισμένη καὶ πατρικὴ Κυβέρνησις προέκρινε ν' ἀπαλλάξῃ τῶν Παρθεναγωγείων.

Ἐκ τῆς βραχείας ταύτης ἐκθέσεως τοῦ ἐν Γαλλίᾳ περὶ τελείας παιδεύσεως κρατοῦντος συστήματος ἐξάγονται τρία τινά: ἡ παροχὴ τῶν διπλωμάτων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, λαμβανούσης πάντα τὰ μέτρα ἀμερολήπτου ἀπονομῆς καὶ ἡ ἄρνησις ἀποκλειστικοῦ προνομίου ὑπὲρ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἐκπαιδευτηρίου· ἁμιλλα τῶν δημοσίων Σχολείων καὶ Λυκείων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων πρὸς κατάρτισιν ἀρίστων ὑποψηφίων. Τέλος μέριμνα τῆς Πολιτείας, ἵνα ἐξασφαλίσῃ τῇ γυναικὶ τὴν προσήκουσαν αὐτῇ θέσιν ἐν τῷ οἴκῳ διὰ σκοπίμου ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως, καὶ ἐν τῇ Πολιτείᾳ διὰ δικαίας ἀπονομῆς τῶν ἑδρῶν εἰς τὰς ἀξίας πρὸς ταύτας συγκροτηθείσας· διότι τὰ ἐκπαιδευτήρια οὔτε Γηροκομεῖα, οὔτε Πρυτανεῖα τυγχάνουσι, αἱ δὲ θέσεις τῶν διευθυντριῶν, ὑποδιευθυντριῶν καὶ καθηγητριῶν δὲν ἔχουσι προορισμὸν τὴν διατροφὴν ἀτόμων, ἀλλὰ τὴν τῆς νεολαίας ἐκπαίδευσιν καὶ ἀνατροφήν, αἵτινες ἀμφότεραι δέον νὰ φέρωσι τὸν τύπον τοῦ ἐθνισμοῦ.

Λόγου ὧδε περὶ ἐθνισμοῦ γενομένου ἀναφέρω ἐν παρόδῳ καὶ τὸ ἑξῆς γεγονός. Ὅτε ἐσχάτως δύο ἐκ Βελγικῆς ἀδελφαὶ ἐφωδιασμέναι δι' ἴσου πρὸς τὰς Γαλλίδας διπλώματος, διωρίσθησαν εἰς τὸ κολλέγιον τοῦ Vitry, ὁ Γαλλικὸς τύπος ἐξεμάνη καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον "Οἱ ξένοι ἐν τῇ δημοσίᾳ ἐκπαιδεύσει,, καὶ "Νὰ προσλαμβάνωμεν τοὺς συμπατριώτας ἡμῶν,, ἔγραψεν ἄρθρα, δι' ὧν ἐπῆλθε σφοδρὸς κατὰ τῆς φιλοπροσωπίας τῶν διορισάντων, διότι κατὰ μέρος ἀφιεμένων τῶν λοιπῶν λόγων τῶν ἀντιστρατευομένων κατὰ τῆς προσλήψεως ξένων, αἱ ἰθαγενεῖς, ὡς παρετήρει ὀρθῶς, δὲν ἔχουν ἀνάγκην νὰ ἐκβιάσωσιν ἑαυτάς, ἵνα ἐμπνεύσωσιν εἰς τὰς μαθητρίας αὐτῶν αἰσθήματα πατριωτικά.

Παρ' ἡμῖν ἀφοῦ ἡ πολιτεία δὲν μεριμνᾷ περὶ τελείας πρώτης τοὐλάχιστον ἐκπαιδεύσεως, ἀρκουμένη εἰς τὴν κατωτάτην δημοτικήν, ὅ τε Ἑλληνικὸς τύπος, ὅστις ὤφειλεν ἐν παντὶ κοινωνικῷ ζητήματι φωτίζων τὸ κοινὸν νὰ ᾖ κέντρον πρὸς τὸ συμφέρον, μάστιξ δὲ παντὸς ὅ,τι ἀσύμφορον, καὶ οἱ κατὰ καιροὺς ὑπουργοί, οὐδέποτε ἐσκέφθησαν ὅτι εἶνε ἐντροπὴ τὸ ἓν καὶ μόνον κάπως ἐθνικὸν ἀνώτερον Παρθεναγωγεῖον νὰ ἔχῃ ἐπὶ κεφαλῆς ἀλλοδαπάς. Ἐὰν μέχρι τοῦδε ἔσχεν Ἐλβετίδα, ἔχῃ δὲ νῦν Γερμανίδα, αὔριον θὰ ἔχῃ πιθανῶς Ἀγγλίδα ἢ Ῥωσσίδα καὶ μεθαύριον Βουλγαρίδα, διότι αἰτία τῆς τοιαύτης καταστάσεως καὶ ἐν τῷ παρελθόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἦν καὶ ἔσεται ἡ ἔλ-

λειψις ἐθνικῆς φιλοτιμίας, καθόσον τῶν προσόντων πάσης διευθυντρίας ἐκπαιδευτηρίου ὄντων αὐστηρᾶς ἠθικῆς, ἀνατροφῆς ἀγαθῆς, ἀρτίας ἐκπαιδεύσεως, ἀμφέβαλλέ τις ποτὲ ὅτι εἴχομεν Ἑλληνίδας τόσον τοὐλάχιστον ἠθικὰς ὅσῳ αἱ ἀλλοδαπαὶ αὗται; τόσῳ δὲ ὀλίγον πεπαιδευμένας ὅσον ἐκεῖναι;

Ἂν δὲ παρ' ἡμῖν, παρὰ τὰ γινόμενα εἰς τὰ λοιπὰ πεπολιτισμένα κράτη, ἔχωσι χρείαν ἁπλῶς φιλοστόργου ἐπιμελητρίας ὑπάρχουσιν Ἑλληνοπρεπεῖς, πλήρεις φίλτρου καὶ ἐνάρετοι χῆραι καὶ θυγατέρες ἀνωτάτων στρατιωτικῶν, δικαστικῶν καὶ πολιτικῶν ὑπαλλήλων, ἀνδρῶν προσενεγκόντων τῇ πατρίδι ὑπηρεσίας, πρὸς ἃς αἱ ξέναι δὲν δύνανται νὰ ὑποστῶσι τὴν σύγκρισιν, καὶ μάλιστα ὄχι εὔποροι. Ἐν τοιαύτῃ ἄρα περιπτώσει ταύτας ἔδει κατὰ καθῆκον νὰ προτιμῶσι. Νομίζω δὲ ὅτι οὐδεὶς ἐχέφρων ἀξιοῖ νὰ φανῇ ἀγαθώτερος τοῦ Χριστοῦ εἰπόντος: οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.

Καὶ ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς συστάσεως τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας τῷ 1836 ἠδύνατο κάπως νὰ δικαιολογηθῇ ἡ πρόσληψις ἀλλοεθνῶν, διότι μόλις ἐξηρχόμεθα τῆς δουλείας, ἀλλ' ἀφοῦ λειτουργεῖ 55 ἔτη, καθ' ἃ ὤφειλε νὰ παραδώσῃ πρὸς τὸ ἔθνος πέντε γενεὰς Ἑλληνίδων, ὧν πλεῖσται νὰ ὦσιν ἄξιαι ν' ἀντισταθμίσωσι τὰ ἐν τῇ δούλῃ Ἑλλάδι κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ παλαίοντα ξένα στοιχεῖα, εἶνε βλιβερὸν νὰ συλλογίζηταί τις, ὅτι τὸ ἓν καὶ μόνον φυτώριον τοῦτο δὲν κατορθοῖ νὰ ἔχῃ ἀξίας διευθυντρίας ἐκ τῶν σπλάγχνων του οὔτε δι' ἑαυτό.

Πρὸ χρόνων ἀκούω νὰ γίγνηται μέγας θόρυβος περὶ παιδαγωγικῶν συστημάτων καὶ περὶ μορφώσεως μητέρων καλῶν. Καὶ ὅμως ἐνῷ ἡ ἐπὶ δέκα ἔτη μαθητεία τῶν νεανίδων σκοπεῖ τὴν καλήν των ἀνατροφήν, τὴν κόσμησιν δηλ. τῆς κεφαλῆς των μὲ τὰς ὑγιεῖς ἰδέας τῶν καταλληλοτέρων κλασικῶν, ἥτις κατορθοῦται διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν καλλονῶν ἐκείνων, μάτην διεξῆλθον τὰ προγράμματα τῶν διαφόρων τάξεων, οὐδαμοῦ εἶδον ἀναγεγραμμένον τὸν Οἰκονομικὸν τοῦ Ξενοφῶντος, οὗτινος τὰ κυριώτερα μέρη πᾶσαι αἱ Ἑλληνίδες ἐν ὡρισμένῃ τάξει διδασκόμεναι ὤφειλον νὰ κατανοήσωσι. Δὲν ὑπάρχει Γαλλίς, ἥτις δὲν ἀνέγνωσε μετὰ δακρύων καὶ ἤκουσε διδασκομένην ἀπὸ τῆς σκηνῆς τὸν Cid τοῦ μεγάλου Κορνηλίου, ἥτις δὲν ἀγαπᾷ μετὰ θαυμασμοῦ τὴν Chimène. Δὲν εἶδον ὅμως ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς προγράμμασι τὸ ὄνομα τῆς Ἀντιγόνης, τοῦ ἰδανικοῦ τούτου τῆς γυναικός. Ἡ γαλλικὴ πρωτεύουσα συρρέει, ἵνα ἀκούσῃ τὸν Οἰδίποδα τύραννον τοῦ Σοφοκλέους, ὅταν οὗτος διδάσκηται ἐν τῷ Théâtre Français, καὶ ἐνῷ οἱ ξένοι ἐπισκέπται τῶν' Αθηνῶν δὲν ἀπέρχονται τοῦ ἄστεος πρὶν ἢ ἐπιχειρήσωσιν εὐλαβῆ προσκυνητείαν εἰς τὸν τόπον ὅπου ἐπλανᾶτο ὁ Οἰδίπους, ὅπου ἐγεννήθη ὁ Σοφοκλῆς· ἡ Ἑλληνὶς ἀγνοεῖ ποῦ εἶνε ὁ Κολωνός. Πάντα καὶ πᾶσαν Γαλλόπαιδα ἀπὸ τῆς βρεφικῆς ἡλικίας παραλαμβάνων ὁ Lafontaine τὸν διαπλάττει βρέφος, τὸν νουθετεῖ νέον, καὶ τὸν συντροφεύει κατὰ τὸ γῆρας. Οὔτε ὁ Αἴσωπος ὅμως οὔτε ὁ Βάβριος ἐπιφαίνονται ἐν τοῖς προγράμμασι. Γάλλου δὲ συγγραφέως οὐδενὸς τὸ ὄνομα εὗρον οὔτε κἂν αὐτοῦ τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ Fénelon "περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νεανίδων,, ὅπερ ὁ Κοραῆς συνίστα τῇ κόρῃ τοῦ Καλλέργη νὰ ἔχῃ πάντοτε ὡς ἐγκόλπιον. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ μάθησις τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ἄρχεται ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσιν ἀντὶ νὰ ἄρχηται ἀπὸ τοῦ νηπιαγωγείου, ὡς συμβουλεύουσι περὶ τῆς ἐκμαθήσεως τῶν ξένων γλωσσῶν κατὰ τὴν πρώτην παιδικὴν ἡλικίαν ἔξοχοι παιδαγωγοὶ ὁ Montaigne καὶ ὁ La Bruyere. Δὲν συντάττω πρόγραμμα ἵνα ἐκταθῶ πλειότερον ἐπὶ τῆς ἐλλειποῦς συντάξεως τῶν παρ' ἡμῖν προγραμμάτων, τολμῶ δὲ νὰ εἴπω, ὅτι ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Κουϊντιλιανός, ὁ Bossuet, ὁ Fénelon, κλ. οἵτινες ὑπῆρξαν ἄριστοι παιδαγωγοὶ καὶ ὡς διδάσκαλοι καὶ ὡς συγγραφεῖς παρεσκεύασαν ἄνδρας μεγάλους καὶ ἡμέρωσαν ἀτιθάσσους φύσεις ὄχι τυρβάζοντες εἰς συγκεχυμένα πράγματα περὶ παιδαγωγικῶν συστημάτων, ἀλλὰ μεταγγίζοντες εἰς τὸν νοῦν τῶν ὑπ' αὐτῶν παιδευομένων πλὴν τῶν ἄλλων γνώσεων τὴν κλασικὴν παίδευσιν, ἣν εἶχον προηγουμένως οὗτοι χωνεύσει.

Καὶ ἐπειδὴ ἔφθασα νὰ ὀνομάσω τὰ παιδαγωγικὰ συστήματα θὰ ἀναφέρω καὶ ἓν ἐκφραστικὸν ἀνέκδοτον, ὅπερ μοὶ διηγήθη ὁ σοφὸς Ἕλλην κ. Ραγκαβῆς. Ὅτε οὗτος ἦτο πρέσβυς ἐν Βερολίνῳ παρεκλήθη νὰ συστήσῃ δύο Ἑλληνίδας ὑπὸ τοῦ Ἀρσακείου εἰς Γερμανίαν σταλείσας πρὸς σπουδὴν τῆς νέας παιδαγωγικῆς μεθόδου· ὁ σεβαστὸς γέρων ὁδηγεῖ αὐτὰς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ὅπου ἐξηγεῖ τί αὗται ἐζήτουν, ὁ ἁρμόδιος ὑπάλληλος ὅμως ἔκπληκτος τῷ παρετήρησεν, ὅτι οὐδεμίαν εἶχε γνῶσιν περὶ διδαχῆς ἐν Γερμανίᾳ νέου συστήματος παιδαγωγικοῦ

Ἐγράφη ὅτι ἐκπατρίζομαι, ὡς μὴ οὔσης θέσεως ἐν τῇ πατρίδι μου δι' ἐμέ. Οὐδέποτε διενοήθην τοιοῦτόν τι. Μὲ ἀναγκάζει δὲ τοῦτο ὑπὸ πατριωτικοῦ αἰσθήματος βεβαίως γραφέν, νὰ θίξω λεπτὸν ζήτημα, διότι πρέπει νὰ ὁμιλήσω περὶ ἐμαυτῆς καὶ τὸ ἐγὼ εἶνε μισητόν. Ὅταν ὅμως τὸ ἐγὼ θέτῃ ἑαυτὸ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔθνους καὶ τῆς παιδείας, ἀρτίως πρὸς τοῦτο διὰ πάσης θυσίας συγκροτηθέν, δύναται νὰ ὁμιλῇ τὴν γλῶσσαν τῆς ἀληθείας, τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς λογικῆς, ἀποβάλλον πᾶσαν προσπεποιημένην μετριοφροσύνην καὶ πᾶσαν ψευδῆ λεπτότητα.

Ἀφοῦ ἡ ἐν τοῖς σχολείοις ἀνατροφή μου ἐθεωρήθη περατωθεῖσα, οἱ γονεῖς μου μὴ ἔχοντες ἀνάγκην πορισμοῦ χρημάτων τῆς ἐμῆς ἐργασίας, οὔτε στοχασθέντες ἕνεκα τῶν ἐρριζωμένων ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν προλήψεων ὄχι ἐντελῶς ἀβασίμων νὰ μὲ κάμωσι κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον διδασκάλισσαν, μ' ἐκράτησαν κατ' οἶκον. Ἐκεῖ ὑπὸ τὸ φιλόστοργον ὄμμα ἐκλεκτῆς μητρός, ἥτις μοὶ ἄφινεν ὅλον τὸν χρόνον νὰ δαπανῶ εἰς ἰδιαιτέραν μελέτην, δύο αἰσθήματα μὲ κατέλαβον ζωηρῶς· ἀφ' ἑνὸς ἀηδία, διότι τῆς μελέτης μου δὲν ἔβλεπα τελικὸν σκοπόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τρόμος, διότι προέβλεπα τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ ἐκ τοῦ κόσμου ἀναχώρησις τοῦ πατρός μου, τὸν ὁποῖον ἐλάτρευα, θὰ καθίστα ἄφορητον τὴν ζωήν μου ἄνευ ἐργασίας. Καὶ ἐνθυμουμένη τοῦ Πλουτάρχου λέγοντος: «τόξον μὲν ἐπιτεινόμενον ῥήγνυται, ψυχὴ δὲ ἀνιεμένη», ἀπεφάσισα ν' ἀναζητήσω ἐμβριθῆ παιδείαν δι' ἐπιστημονικῆς παιδεύσεως καὶ δυνηθῶ οὕτω λαμβάνουσα ἁρμόζουσαν θέσιν καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν περιωπὴν τοῦ πατρός μου καὶ εἰς τὸ δίπλωμα πρὸς ὃ ὡρμώμην, νὰ ἐμπνεύσω εἰς Ἑλληνίδας διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν προγονικῶν συγγραφέων ὑψηλὰ φρονήματα καὶ αἰσθήματα εὐγενῆ, ὧν οὗτοι γέμουσι, ἅμα δὲ διὰ τοῦ παραδείγματός μου πείσω καὶ ἄλλας νέας, θυγατέρας τῶν καλῶν λεγομένων τάξεων, ὅπως, ἐννοήσασαι οἷον τὸ ὕψος τοῦ διδασκαλικοῦ ἐπαγγέλματος, ὅταν δεόντως πρὸς τοῦτο παρασκευάζωνται καὶ εὐσυνειδήτως τὸ ἐξασκῶσι, στέργωσι καὶ αὐταὶ πρὸς ἀρτίαν ἐκπαίδευσιν καὶ δέχωνται διδασκαλικὰς ἕδρας, καὶ οὕτως ἡ διδασκαλία παύσῃ πλέον νὰ ᾖ εἰς χεῖρας ἀκαταλλήλους — λέγω ἀκαταλλήλους, οὐδαμῶς ἐπηρεαζομένη ὑπὸ τῶν κοινωνικῶν προλήψεων, ἃς ἐρρίζωσεν ἡ κουφότης καὶ ἡ ἀμάθεια, τοὐναντίον ἀποστρέφομαι τὰς μισητὰς κοινωνικὰς διακρίσεις,—ἀκαταλλήλους, διότι ἀγνοῶ καὶ ἐγὼ πῶς ἡ διδασκαλία ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτης περιωπῆς, εἰς ἣν φύσει ἀνήκει, ἐξέπεσεν εἰς ἁπλῶς βιοποριστικὸν ἔργον καὶ ἀντὶ νὰ γίνωνται διδασκάλισσαι μόνον πρόσωπα ἐξ ἐμφύτου πρὸς παιδαγωγίαν ἀγόμενα ζήλου καὶ δι' ἰδιοφυΐας πρὸς τοῦτο πεπροικισμένα, τὸ ἐπάγγελμα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ζητεῖται ᾧ μέσον θεραπείας ὑλικῶν ἀναγκῶν.

Ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος ἠγωνιζόμην νὰ νικήσω τὰ ἑκάστοτε διὰ τὴν ἀναχώρησίν μου ἐπιπροσθοῦντα κωλύματα, ὅπινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπέρρεον ἐξ ἀποτροπῶν τινων λεγομένων φίλων, οἵτινες παρίστων τὸ ὑπ' ἐμοῦ μελετώμενον ἐπιχείρημα ὡς ναυάγιον ἀσφαλὲς καὶ ἐκλόνιζον κατὰ στιγμὰς τοὺς γονεῖς μου. Δι' ὄχι ὀλιγωτέρων ἀγώνων κατώρθωσα διὰ τοῦ πατρός μου νὰ πεισθῶσι δέκα καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν γυμνασίων ὑπὸ τὴν προεδρείαν ἑνὸς γυμνασιάρχου νὰ μὲ δοκιμάσωσιν εἰς τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα καὶ μοὶ δώσωσιν εἶδος γυμνασιακοῦ ἀπολυτηρίου. Τέλος ἔφθασεν ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἠσπάσθην τὸν πατέρα μου διὰ τελευταίαν φορὰν καὶ μοὶ ἔδωκε τὴν εὐχήν του, τὸ ἀτμόπλοιον ἐξεκίνησε καὶ ὀλίγας βραδύτερον ὥρας, ὅτε ἀπεμακρυνόμεθα τῆς ἑλληνικῆς γῆς καὶ εἶδον ἐμαυτὸν ἄτομον, μεταξὺ δύο ἀπείρων τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ πίπτουσα νὺξ μοὶ ἀφῄρει καὶ τὴν θέαν τῶν ἑλληνικῶν ἀκτῶν, ἡ ψυχή μου περίλυπος ἐνεθυμήθη τὸν στίχον τοῦ Βύρωνος:

«Γενεθλία μου γῆ, καλὴν νύκτα».

Ὀκτὼ μετὰ ταῦτα ἡμέρας εἰσερχόμην εἰς τὴν ἐπιβάλλουσαν αὐλὴν τῆς παλαιᾶς Σορβόννης. Ἐν Παρισίῳ πάντες μὲ ὀπεθάρρυναν· ἴσως δὲ δὲν εἶχον καὶ ἐντελῶς ἄδικον, διότι τὰ γαλλικὰ τὰ ὁποῖα ἐγίνωσκον πρὸς ἐκεῖνα ἅτινα ἀπαιτοῦνται ἦσαν μηδέν, δὲν ἐγνώριζον δὲ οὐδὲ λέξιν Λατινικήν· παραλείπω τὰς ἄλλας ἐλλείψεις, ἅτε μᾶλλον ἐπουσιώδεις. Ἀπὸ τῆς ἐγγραφῆς μου παρῆλθον ἓξ καὶ ἥμισυ ἔτη, καθ' ἃ ἡ ὃη καὶ θη πρωϊνὴ ὥρα μὲ εὗρον πολλάκις πρὸ τῶν βιβλίων μου. Ποσάκις δὲν κατέπιον μὲ τὴν τροφήν μου τὰ δάκρυά μου.... διότι οἱ Λευῖται τῆς Σορβόνης, ἥτις εἶνε μία ἐν τῷ κόσμῳ, εἶνε ζηλότυποι τοῦ διπλώματός των, ὅθεν καὶ ἀπέβη αὐτὸ περισπούδαστον οὐ μόνον ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ καὶἐν τῇ λοιπῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ. Εἶχον συμμαθητάς, οἵτινες ἀπερρίφθησαν ἕως ἑπτάκις πρὶν ἢ γίνωσι προλύται. Ἕλλην εἷς μόνος ἠξιώθη ἐν τῷ τμήματι τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ τίτλου τούτου, ἵνα ὅμως τὸν ἐπιτύχῃ, ἐδέησε, καίτοι ἦτο ἀριστοῦχος διδάκτωρ τοῦ παρ' ἡμῖν Πανεπιστημίου, ἐφ' ᾧ καὶ ὑπότροφος αὐτοῦ, νὰ ἐργασθῇ καρτερικῶς ἓξ ὅλους ἐνιαυτοὺς ἐν τῇ Σορβόννῃ. Ἄλλος Ἕλλην, διδάκτωρ ἐπίσης τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου, χρηματίσας δὲ καὶ καθηγητὴς Γυμνασίου Ἑλληνικοῦ ἀγωνίζεται πρὸ ἑπτὰ ἐτῶν ἐν Παρισίῳ, ἵνα γίνῃ προλύτης καὶ εἰσέτι δὲν τὸ κατώρθωσε· τόσῳ δύσκολον εἶνε ν' ἀποκτήσῃ τις τὸν μετριόφρονα τίτλον τοῦ προλύτου· ἀλλ' οἱ ὑποψήφιοι προλύται, κύριοι ὑποψήφιοι διδάκτορες τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, δὲν δυσανασχετοῦσι ὅταν τοῖς ἐπιβάλληται ἓν λατινικὸν θέμα διὰ τὴν διδακτορίαν, ἐκεῖνοι ὀφείλουν νὰ γράψωσιν ἐντὸς ἓξ ὡρῶν διατριβὴν περὶ οἱουδήποτε θέματος εἰς τὴν Λατινικὴν τοῦ Κικέρωνος ἓξ ὅλων σελίδων καὶ ὑπὸ τὸ ἄγρυπνον ὄμμα μιᾶς δωδεκάδος καθηγητῶν.

Ἤδη ἂς μοὶ ἐπιτραπῇ καὶ μία ἀκόμη μικρὰ παρέκβασις περὶ τῆς Πανεπιστημιακῆς ἀξίας τοῦ τίτλου τοῦ Προλύτου, ἥν τινες τῶν παρ' ἡμῖν φαίνονται ἀγνοοῦντες. Καὶ ἀντ' ἐμοῦ ἂς ὁμιλήσῃ μᾶλλον ὁ ἐν Βερολίνῳ ἀνταποκριτὴς τῆς Γαλλικῆς ἐφημερίδος Matin (28 Δεκεμβρίου 1891 σ. 1). Πρόκειται περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν Γερμανικῶν Πανεπιστημίων.» Γινώσκετε ὅτι οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου δέον πάντες νὰ ὦσι προλύται. Ὁ βαθμὸς τοῦ διδάκτορος εἶναι καθαρὸς τιμητικός, οὐδεμίαν ὡς πρὸς τὴν ἱκανότητα καὶ τὰς γνώσεις ἐγγύησιν παρεχόμενος· οὐδὲν ἧττον ὁ τίτλος οὗτος πρὸ πάντων κοινῇ ἀκούεται, ἐπιδεικτικῶς μάλιστα προβαλλόμενος. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, χωρὶς κἂν νὰ τὸ ὑπωπτεύηται, μικρὸν δεῖν προῆγε τοὺς διδάκτορας πρὸ τῶν προλυτῶν. Ἀλλ' οὗτοι ἐξανέστησαν καὶ ἐξήγησαν τῷ αὐτοκράτορι, ὅτι ὁ τίτλος τοῦ προλύτου, αὐτὸς ἦτο ὁ ἀνώτερος τίτλος τοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ αὐτοκράτωρ βαρέως ἔφερε (prit très mal) τὰς παραστάσεις ταύτας, αἵτινες ἤλεγχον αὐτὸν ἀγνοοῦντα ὅ,τι πᾶς Γερμανὸς ὤφειλε νὰ γινώσκῃ..,

Ὅτι τὰ ἐλατήριά μου ἦσαν οἷα ἐξέθηκα αὐτά, ἥκιστα ἰδιοτελῆ δύο γεγονότα τὸ μαρτυροῦσι. Καὶ ὅτε πρὸ πέντε ἐτῶν ἐζητήθην ἐπανειλημμένως ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Παλλάδος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα ἀντικαταστήσω τὴν κ. Σαπφὼ Λεοντιάδα ἀπερχομένην, ὁ πατήρ μου ἠρνήθη νὰ μ' ἐπαναφέρῃ, διότι ἐγίνωσκεν, ὅτι ἐκπαιδευτηρίου ὀφείλει νὰ προΐσταται πεπαιδευμένη γυνή, ὅπως δύνηται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς εὐστόχου καὶ ἐμβριθοῦς διδασκαλίας τῶν ἐν τῷ προγράμματι ἀναγραφομένων μαθημάτων καὶ ἐφοβεῖτο μὴ ἀπετύγχανον. Οὐδεὶς δὲ ἀγνοεῖ, ὅτι ἐκ τῶν κυρίων καθηκόντων πάσης ἀληθοῦς διευθυντρίας εἶνε καὶ ἡ ἐπίβλεψις αὕτη. Καὶ τώρα, ὅτε ὁ δήμαρχος Πειραιῶς, ὁρμώμενος πρὸς ἐκτέλεσιν ὑψηλοῦ σκοποῦ καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ὑψώσῃ διὰ παντὸς μέσου καὶ διὰ πάσης θυσίας τὸ ἐν Πειραιεῖ Ἑλληνικὸν τῶν θηλέων Σχολεῖον εἰς περιωπὴν τελείου καὶ αὐτοτελοῦς Παρθεναγωγείου μοὶ προέτεινεν ἐπανειλημμένως ν' ἀναλάβω τὴν διεύθυνσιν καὶ διοργάνωσιν τούτου, ἠρκέσθην ἕνεκα τῶν λόγων, οὓς ἐξήγησα ἀρχομένη, νὰ εὐχαριστήσω αὐτῷ καὶ τὸν συγχαρῶ διὰ τὴν ροπὴν αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν, ἥτις γενήσεται βεβαίως τοῖς Πειραιεῦσιν πρόξενος πολλῶν εὐεργεσιῶν. Συνηγόρησα δὲ παρὰ τῷ ἐλθόντι ἐκ μέρους τοῦ κ. Δημάρχου καθηγητῇ θερμῶς ὑπὲρ τῆς προσλήψεως τῆς δεσποινίδος Μπουκοβάλα, τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζω προσωπικῶς, ἐθεώρησα ὅμως κατάλληλον καὶ λόγῳ τῆς ὑπερόγου σχετικῶς ἐκπαιδεύσεώς της καὶ λόγῳ τῶν οἰκογενειακῶν αὐτῆς παραδόσεων, ἰδίᾳ δὲ λόγῳ ὀφειλομένης ἐνθαρρύνσεως εἰς τὰς φιλοτίμως ἐργασθείσας νεάνιδας.

Ἐσκέφθην πάντοτε, ἔγραφεν ὁ Leibnitz, ὅτι ἠδύνατο νὰ μεταρρυθμισθῇ τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἐὰν μετερρυθμίζετο ἡ γυναικεία ἀνατροφή. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι παντοῦ ὅπου ἡ ἀνατροφὴ ἠμελήθη, ἡ πολιτεία ὑπέστη προσβολὴν ὀλεθρίαν. Τέλος ὁ Montaigne φρονεῖ, ὅτι ἡ ἀνατροφὴ κάμνει πλειοτέρας τιμίας γυναῖκας ἢ ἡ φύσις. Καὶ ὁ Say ἰσχυρίζεται, ὅτι διὰ τῆς ἀνατροφῆς τῶν γυναικῶν πρέπει ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀνατροφὴ τῶν ἀνδρῶν. Μία λοιπὸν ἁγνὴ πατριῶτις, ὅταν γινώσκῃ ὅλα αὐτὰ δὲν ἐκπατρίζει ἑκουσίως ἑαυτήν. Ὥστε οὔτε ἐγώ, ἥτις ἔχω καὶ πατρικὰς παραδόσεις, διενοήθην ποτὲ νὰ ἐκπατρισθῶ. Οὕτως ἀπερχομένη τὸ δεύτερον μακρὰν τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἐμῶν, ὑποβάλλομαι ἐκ δευτέρου εἰς δοκιμασίαν σκληράν, ἵνα ἐπανέλθω ὡς οἷόν τε χρησιμοτέρα καὶ προσφέρω τὰς δυνάμεις μου πάσας εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔθνους, μὲ πνεῦμα πάντοτε πρᾷον, ἀποβλέπουσα εἰς ἓν ἀποκλειστικῶς, νὰ συντελέσω πρὸς ὀργάνωσιν ἀνατροφῆς καὶ παιδεύσεως ἐθνικῆς καὶ κατάρτισιν διδασκαλισσῶν ἐπαρκῶν νὰ ματαιώνωσι τὰς ἀνθελληνικὰς ἐνεργείας τῶν σχολείων, δι' ὧν αἱ πολιτικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ πρόπαγάνδαι ὑποσκάπτουσι τὴν ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων ὕπαρξιν.

Σεβαστὴ Ν. Καλλισπέρη.

Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΤΟΥ ΒΡΟΥΤΟΥ

Τὴν Ἀλεξάνδραν, τὴν προσφιλῆ ἡγεμονόπαιδα, ἣν ὅλαι καὶ ὅλοι θρηνοῦμεν ὡς νεκράν, ὁ μοναδικὸς καλλιτέχνης μας Βροῦτος ἀνέστησεν ἐκ τοῦ τάφου διὰ τῆς μαγικῆς γλυφίδος του.

Τὴν βλέπετε ἐκτεθειμένην εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, οὐχὶ ξανθήν, ροδινήν, μὲ κυανοῦν ὁρίζοντα ἐν τῷ βλέμματι, μὲ δροσερότητα χαμοκεράσου εἰς τὰ χείλη. Τὴν βλέπετε ἐν τῇ νέᾳ ράσει της ἀναζυμωθεῖσαν καὶ ἀναπλασθεῖσαν ἐκ χώματος,—ὡς

ἀναζυμοῦται ἤδη ἐν τῷ τάφῳ—ἐκ γῆς ἁπλῆς, ὡς πρόπλασμα θαυμάσιον ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς ἀρῄρεσε τὴν ψυχήν.

Ὁ καλλιτέχνης, ὁ ἀληθὴς καὶ ἐμπνευσμένος καλλιτέχνης μικρὸν ἀρίσταται τοῦ Δημιουργοῦ. Δὲν δύναται νὰ θέσῃ τὸν σπινθῆρα τῆς ζωῆς εἰς τὰ στήθη, τὸν θέτει ὅμως ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἐπὶ τῶν χαρακτήρων, ἐν τῇ στάσει, ἐν τῇ ἐκφράσει τοῦ ἔργου του. Καὶ ὁ Βροῦτος εἶναι ἀληθὴς καλλιτέχνης! Ἐπέτυχε δὲ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὸ πρόπλασμα τῆς Ἀλεξάνδρας, διότι δὲν εἰργάσθη μόνον ὡς δημιουργὸς ἀλλὰ καὶ ὡς πατήρ. Δὲν ὡδήγησε τὴν χεῖρά του μόνη ἡ καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυία του, ἀλλὰ καὶ ἡ πονοῦσα καὶ ἡ στοργικῶς ἀγαπῶσα καρδία του.

Ὁ ψυχρὸς πηλὸς ἔχει μεταβληθῆ εἰς σάρκα ζῶσαν, ὑγρομελῆ, εὔκαμπτον, εἰς σάρκα ζωογόνον, δροσερὰν ὡς ἡ πρωϊνὴ αὔρα, χνοώδη, σχεδὸν ἀναπαλλομένην. Τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο τὸ γλυκύπικρον, τὸ ἀορίστως μελαγχολικόν, ἀνάπαριστᾷ ὅλην τὴν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς, ὅλην τὴν ἀγαθότητα, ὅλην τὴν ἀγάπην καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν τρυφερότητα, ἥτις ἐνεκλείετο εἰς τὰ ἀλαβάστρινα τῆς γλυκείας κόρης στήθη.

Νομίζει τις ὅτι τὸ πρόπλασμα τοῦτο δὲν εἶναι σῶμα ἐκ πηλοῦ στερεοποιηθέντος, ἀλλ' ἐκ τρυφερᾶς καὶ νωπῆς μάζης ὑπεῖκον εἰς κινήσεις, ἀποπνέον θερμοτάτην καὶ ζωογόνον πνοὴν νεότητος ἁρμονικῆς καὶ σφριγώσης.

Καὶ τὸ ὡραῖον τοῦτο πρόπλασμα ὁ κ. Βροῦτος τὸ ἐπεξειργάσθη χάριν τῆς ἰδέας, ἣν ἡ «Ἐφημερὶς τῶν Κυριῶν» ἐξήνεγκε, ὅπως διὰ συνεισφορᾶς τῶν Ἑλληνίδων κατασκευασθῇ καὶ τοποθετηθῇ ἡ προτομὴ τῆς βασιλόπαιδος ἐν τῷ βασιλικῷ ἡμῶν κήπῳ.

Ὁ καλλιτέχνης προσφέρει δωρεὰν τὸ πρόπλασμά του, δι' ὃ καὶ ἄπειρος τῷ ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη. Ὑπολείπεται ἤδη εἰς τὰς Ἑλληνίδας ἡ διὰ συνεισφορᾶς ἀγορὰ καὶ ἐπεξεργασία τοῦ μαρμάρου. Δὲν ἐλπίζομεν νὰ ὑστερήσωσιν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ προσφιλοῦς τούτου εἰς πᾶσαν γυναικείαν καρδίαν καθήκοντος.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΥΠΝΟΥ

Σπανίως κοιμώμεθα ἀρκετά, ἀφ' ἧς στιγμῆς διέλθωμεν τὸν οὐδὸν τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Μόνον τὰ μικρά, ἅτινα ἐνοχλοῦσι τὰς μητέρας διὰ τῶν κραυγῶν καὶ τῶν δακρύων των, ὑποβάλλονται εἰς βεβιασμένον πολλάκις παρ' αὐτῶν ὕπνον. Διὰ τὰς λοιπὰς ὅμως ἡλικίας συμβαίνει πάντοτε, ὥστε ἡ ἐργασία, αἱ διασκεδάσεις, αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις νὰ λαμβάνωσι τόσον μέρος εἰς τὸ εἰκοσιτετράωρον διάστημα τοῦ ἡμερονυκτίου, ὥστε ἡ ἀνάπαυσις παραμελεῖται καὶ ὁ χρόνος ὃν διαθέτομεν διὰ τὸν ὕπνον συντέμνεται.

Αἱ πλεῖσται δ' ἀναμφιβόλως ἐξ ἡμῶν δὲν ἔχουσιν οὔτε συνείδησιν τῆς ἀξίας τοῦ ὕπνου. Ἀγνοοῦσιν ὅτι ἡ ἀνάπαυσις εἶναι ἡ στιγμὴ τῆς ζωϊκῆς ἀναζωογονήσεως, καὶ ὅτι ἐνῷ τὸ σῶμα ἐξαπλοῦται μὲ ὀφθαλμοὺς κλειστούς, μὲ τὰς διανοητικὰς δυνάμεις ἐν ἠρεμίᾳ, τελεῖται ἀναγέννησις πλήρης τῶν φυσικῶν ἡμῶν δυνάμεων, δι' ἧς παρατείνεται ἡ ζωὴ καὶ διατηρεῖται ἡ ὑγεία.

«Ἄνευ τῆς ἀναλόγου δόσεως τοῦ ὕπνου, λέγει ὁ Οὐφελάν, ἡ πηγὴ τῆς ζωϊκῆς ἐνεργείας ἀποξηραίνεται καὶ καταπίπτομεν ὡς τὸ δένδρον τὸ στερηθὲν τοῦ διαθρεπτικοῦ αὐτοῦ χυμοῦ».

Τὰ φυσικὰ ἀποτελέσματα τοῦ ὕπνου εἶναι τὰ ἑξῆς: Βραδύνει τὰς ζωϊκὰς κινήσεις, συγκεντροῖ τὴν ὀργανικὴν δύναμιν, ἐπιτρέπει νὰ ἀνακτᾷ τις ὅ,τι ἀπώλεσε κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας καὶ μᾶς ἀπαλλάττει παντὸς ὅ,τι εἶναι ἀνωφελὲς ἢ βλαβερόν. Εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, καθημερινὴ κρίσις, κατὰ τὴν ὁποίαν πᾶσα φυσιολογικὴ δαπάνη ἀναπληροῦται ἐν τοῖς κόλποις τῆς ἀναπαύσεως.

Κατὰ γενικὸν κανόνα ἀπαιτεῖται ὀκτὼ ὡρῶν ὕπνος καὶ δύο ἔτ ὡρῶν ἀνάπαυσις εἰς ὁριζόντειον τοῦ σώματος θέσιν. Πολλοὶ πλανώμενοι νομίζουσι, ὅτι αἱ πολὺ νευρικαὶ κράσεις ἔχουσιν ὀλιγωτέραν ἀνάγκην ὕπνου ἢ αἱ λυμφατικαί. Καὶ ὅμως οἱ νευρικοὶ ἄνθρωποι, καὶ εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὅλαι αἱ γυναῖκες, ἔχουσιν ὑπὲρ πάντας ἀνάγκην ὕπνου. Καταναλίσκουσι ταχέως τὰς ζωϊκὰς αὐτῶν δυνάμεις, ὡς ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ ἐν ᾧ διατελεῖ ὁλόκληρος ὁ ὀργανισμός των, δὲν ἀνακτῶσιν ὅμως τοιαύτας ἢ μετὰ πολλῆς δυσκολίας καὶ βραδύτητος. Αἱ κράσεις αὗται ὁμοιάζουσι τὸν σπάταλον ἄνθρωπον, ὅστις δαπανᾷ πολλὰ χωρὶς οὐδὲν νὰ ἀποταμιεύῃ. Ἡ στέρησις δὲ τοῦ ὕπνου διὰ τοιαύτας κράσεις δύναται νὰ ἐπιφέρῃ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον παραφροσύνην.

Δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ φυσιολογίᾳ τοῦ ἀνθρώπου γεγονὸς σαφέστερον τούτου. Ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ ἐξαρτώμενα νεῦρα καταναλίσκονται ὅταν ὁ ἄνθρωπος γρηγορῇ καὶ ἀναπαράγονται ὅταν κοιμᾶται. Ἐὰν ἡ ἀναπαραγωγὴ δὲν ἐξισοῦται μὲ τὴν κατανάλωσιν ὁ ἐγκέφαλος στερούμενος τροφῆς φθίνει καὶ ἡ φθίσις αὐτοῦ ὀνομάζεται παραφροσύνη. Οὕτως οἱ ἐγκληματίαι οἵτινες κατεδικάζοντο κατὰ τὸν μεσαίωνα εἰς ἀϋπνίαν ἀπέθνησκον τρελλοί.

Καίτοι δὲ ὁ ὕπνος κατέχει τὸ ἥμισυ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις ἄνθρωποι, ἀγνοοῦντες καὶ τοὺς στοιχειώδεις αὐτοὺς κανόνας, οὓς ὀφείλουσι νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν των κατακλινόμενοι. Διὰ τὰς γυναῖκας ἡ περιληπτικὴ ἔκθεσις τῶν κανόνων τούτων εἶναι εὐεργετική, διότι αὗται δύνανται ὑπὲρ πάντα ἄλλον νὰ τὰς ἐφαρμόσωσιν εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας.

Τὸν χειμῶνα μὴ ἔχετε ποτὲ πῦρ ἐν τῷ ὑπνοδωματίῳ καθ' ἣν στιγμὴν θὰ κατακλιθῆτε, ἐκτὸς ἐὰν εἶσθε ἀσθενής. Ἐκδυθῆτε ὅσον δύνασθε ταχύτερον. Ἐὰν εἶσθε ἀδύνατος, ἐκδυθῆτε εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον πλησίον τῆς θερμάστρας, θερμάνατε τοὺς πόδας καὶ τρέξατε εἰς τὴν κλίνην σας. Τοὺς πόδας περιτυλίσσετε ἀμέσως διὰ φλανέλας, ἵνα μὴ μένωσι ψυχροὶ καὶ τὸ αἷμα συνωθῆται εἰς τὸν ἐγκέφαλον. Ἐὰν ριγῆτε εἰσερχομένη εἰς τὴν κλίνην, προσπαθήσατε νὰ ἀποσυνειδίσητε τὸ σῶμά σας ἀπὸ τὴν αἴσθησιν ταύτης τῆς ψυχιάσεως. Ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἐπαναλαμβάνεται καὶ εἶσθε ἀναιμικὴ καὶ νευρική, τότε θερμαίνετε τὰς σινδόνας σας πρὶν κατακλιθῆτε, διότι ἐκ τοῦ ἁπλοῦ ἐκείνου ρίγους δύναται νὰ προκύψῃ σπουδαία διὰ τὴν ὑγείαν σας βλάβη.

Ἡ φύσις ἀποστρέφεται τὴν παραβίασιν τῶν νόμων της· δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ διατηρῶμεν τὴν ὑγείαν μας παραβιάζοντες ἑκάστοτε τοὺς νόμους τούτους. Οὐδὲν ἔνδυμα διατηρεῖται ἀρκούντως, ἐὰν κάμνῃ τις κατάχρησιν αὐτοῦ.

Κοιμᾶσθε πάντοτε πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος, διότι οὕτω μεταβαίνουσιν εὐκόλως αἱ τροφαὶ ἀπὸ τοῦ στομάχου εἰς τὰ ἔντερα, καὶ τὰ πεπτικὰ ὄργανα ἀπαλλάσσονται οὕτω εὐχερῶς τῶν θρεπτικῶν χυμῶν. Μὴ κοιμᾶσθε ποτὲ ὑπτία· τοῦτο φέρει ἐφιάλτην διὰ τῆς πιέσεως τῶν ἐντέρων ἐπὶ ἀρτηριῶν τινων. Ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος διακόπτεται οὕτω καὶ ὁ ὕπνος μεταβάλλεται εἰς ἀγωνίαν διὰ τρομακτικῶν ἐνυπνίων καὶ στενοχωριῶν. Ἐὰν τὰ ὄνειρά σας εἶναι δυσάρεστα καὶ κοιμᾶσθε κακῶς ἐν γένει λάβετε πρὸ τοῦ ὕπνου σας ὀλίγην σόδαν, (bicarbonate de soude) διαλελυμένην ἐντὸς τοῦ ὕδατος.

Ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ ὑπνοδωματίου πρέπει νὰ εἶναι ὅσον τὸ δυνατὸν δροσερωτέρα καὶ καθαρωτέρα. Ἀφίνετε πάντοτε τὰς ὑέ-

λους παραμέρου παραθύρου παρακειμένου δωματίου ἀνοικτάς, καὶ τὴν συγκοινωνοῦσαν θύραν τοῦ δωματίου σας ἐπίσης ἀνοικτήν. Οὕτω ὁ ἀὴρ ἀνανεοῦται χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ φόβος κρυολογήματος. Τὸ θέρος κοιμᾶσθε πάντοτε μὲ ἀνοικτὰ παράθυρα. Πολλοί, περισσότεροι ἄνθρωποι ἀποθνήσκουν προσβαλλόμενοι ὑπὸ ἀσθενειῶν, ἃς γεννᾷ μεμολυσμένη ἀτμόσφαιρα ἢ ἐκ κρυολογημάτων.

Μαρία Βεὰρ ἰατρός.

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΠΕΘΑΜΕΝΗΣ

(Συνέχεια)

Ἠκροώμην, χωρὶς οὔτε νὰ κρυβῶ οὔτε νὰ ἀναμιχθῶ εἰς τὴν συνδιάλεξιν, τοὺς λόγους τῆς Μαργαρίτας Σωβεραί. Παρασυρθεῖσα αὕτη ὑπὸ τῆς ὁρμῆς τῆς φιλοστοργίας της εἶχε, χωρὶς νὰ προσέξῃ, ὑψώσει τὴν φωνήν. Φρονῶ ἄλλως τε ὅτι τὸ νὰ ἀκούῃ τις εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀδιακρισία, διότι ποία μήτηρ δὲν θὰ ᾐσθάνετο εὐχαρίστησιν, ἔχουσα ἕνα ἔτι ἀκροατὴν τῶν ἐπαίνων τῆς θυγατρός της;

Ἤκουσα πολλάκις λεγόμενον ὅτι τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου δὲν εἶναι τοῖς πᾶσιν ἐξ ἴσου διανενεμημένα, ὅτι ταῦτα τινῶν μὲν εἰσὶν ἀποκλειστικὸν προνόμιον, ἐνῷ ἕτεροι τῶν πάντων σχεδὸν στεροῦνται.

Αἱ μητέρες, αἵτινες ἔχουσι τὴν εὐτυχίαν νὰ θλίβωσι τὰ τέκνα των ἐπὶ τῆς καρδίας των καὶ νὰ βλέπωσι ταῦτα μεγαλόνοντα πλησίον των, αὗται καλῶς γνωρίζουσιν ὅτι δὲν ἐστερήθησαν τῆς γλυκυτέρας, τῆς ἁγιωτέρας, τῆς ἀληθεστέρας πασῶν τῶν εὐτυχιῶν! Ἰδοὺ τὰ μόνα ἀληθῆ ἐπίγεια ἀγαθά· καὶ ταῦτα δὲν ἐπεφύλαξεν ὁ Ὕψιστος μόνον διὰ τοὺς πλουσίους ἢ ἰσχυροὺς τοῦ κόσμου τούτου.

Ἡ Μαργαρίτα Σωβεραὶ ἐφαίνετο ὡς μεθυσκομένη ὑπὸ τῶν λόγων οὓς ἐπρόφερεν. Ἔθετεν εἰς αὐτοὺς τόσην ἔξαψιν, θέρμην τόσῳ περιπαθῆ, ὥστε ἡ διάχυσις τῶν αἰσθημάτων της κατήντα ἐπὶ τέλους νὰ ἐνέχῃ τι τὸ ἐμπαθὲς καὶ τὸ μελαγχολικόν. Δὲν ἀντέχει ἡ ψυχὴ ἄνευ τινὸς ἄλγους εἰς τὴν τοιαύτην διέγερσιν τῶν δυνάμεών της. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καὶ ἡ χαρὰ αὐτὴ μεταβάλλεται ἐπὶ τέλους εἰς ὀδύνην.

— Δὲν κατωρθώσατε ἀκόμη, μὲ τὰς ἐφευρέσεις σας, νὰ ἀποδίδετε τὸ χρῶμα τῶν φορεμάτων καὶ τοῦ δέρματος;

— Κυρία, ἀπήντησεν ὁ φωτογράφος, πειράματα, ἅτινα ἐσχάτως ἐγένοντο εἰς Παρισίους καὶ τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέσματα ἐκοινοποιήθησαν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ἐπιτρέπουσι νὰ ἐλπίζωμεν....

Ἡ κυρία Σωβεραὶ δὲν τὸν ἤκουεν, ἐξηκολούθησε, συνεχίζουσα τὴν ἰδίαν αὐτῆς σκέψιν:

— Ἐ τὰ κάτω κάτω καλλίτερα νὰ λείπουν τὰ χρώματα. Ἡ Μαγδαληνή μου εἶναι ἄλλοτε χλωμή, καὶ ἄλλοτε τριανταφυλλένια, κατὰ πῶς αἰσθάνεται τὸν ἑαυτόν της, ὕστερα ἀπὸ κόπον ἢ συγκίνησιν. Ὅταν ἐμβαίνῃ εἰς τὴν κάμαράν μου γιὰ νὰ μοῦ δώσῃ τὸ πρῶτο φιλί, ὅταν κυττάζῃ τὸν ἥλιον ἀνοίγοντας τὸ παράθυρον. ὅταν γονατίζῃ ἐμπρὸς εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον, ἢ ὅταν διαβάζῃ τὸ τελευταῖον γράμμα τῆς γιαγιᾶς της ἔχει καιρὸ νὰ ἀλλάξῃ εἴκοσι, χωρὶς ὑπερβολήν, ὄψαις. Ταῖς ἴδιαις ἀλλαγαῖς παρατηρεῖ κανεὶς καὶ 'ς τὸν ἀνοιξιάτικον οὐρανό, ἐκεῖ ποῦ λάμπει ὁλόφωτος, ἐκεῖ νὰ ἔρχωνται ἕν-δύο-τρία συννεφάκια καὶ ζητοῦν νὰ παίξουν μὲ τὸ φῶς κυνηγῶντας τὸ ἓν τὰ ἄλλα. Ἡ Μαγδαληνή μου δὲν ἔχει τὴν ἴδια ὄψι ὅταν σᾶς ἀκούῃ καὶ ὅταν σᾶς ἀποκρίνεται, ὅταν κάθεται νὰ διαβάσῃ, ἢ ὅταν σηκώνεται νὰ περιπατήσῃ.

Ἐξηκολούθουν νὰ ἀκούω χωρὶς νὰ ἀρθρώσω οὐδεμίαν λέξιν.

Ἡ διορατικότης τῆς φιλοστοργίας δίδει εἰς τὰς μητέρας τὴν βαθύνοιαν, τὴν ἀκρίβειαν ἐκείνην τῆς ἀναλύσεως, τῆς ὁποίας οἱ φιλόσοφοι ἀξιοῦσιν ὅτι μόνοι κατέχουσι τὸ μυστήριον.

IX

Ἔχετε δίκαιον, κύριε, ὑπέλαβεν ἡ Μαργαρίτα Σωβεραί, ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν καλλιτέχνην, ὅστις ἐν τούτοις οὐδὲν τῇ εἶχεν εἴπει, ἀλλ' ἀπήντα αὕτη χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ εἰς τὰς ἐνδομύχους σκέψεις της· ἔχετε δίκαιον, εἶναι καλλίτερα ἡ φωτογραφία νὰ μὴ παρασταίνῃ τὰ χρώματα. Φθάνει νὰ ἀναγνωρίσω μέσα σ' αὐτὴ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς κόρης μου, δὲν εἶναι τοῦτο ἀρκετό; Δὲν θὰ εἶναι πολὺ πιὸ παρηγορητικὸ γιὰ 'κείνους ποῦ τὴν ἀγαποῦν νὰ βάζουν μὲ τὴν φαντασίαν τους, κατὰ τὴν ἐντύπωσιν τῆς στιγμῆς, τὴν ἔκφρασιν ἢ τὸ χρῶμα ἐκεῖνο τοῦ προσώπου ποῦ θὰ τοὺς ἄρεσε καλλίτερα καὶ θὰ ἔχῃ μείνει ζωηρότερα 'ς τὴν ἐνθύμησίν τους; Ἔτσι τὸ πρωὶ ὅταν βλέπω τὸ κάδρο της θὰ τὴν ἐνθυμοῦμαι τὴν Μαγδαληνήν μου σὰν ἐξυπνοῦσε ποῦ εἶχε τριανταφυλλένια τὴν ὄψι καὶ ὑγρὰ τὰ 'μμάτια ἀπὸ τῆς νύκτας τὸν ὕπνον. Τὸ βράδυ θὰ μοῦ φαίνεται χλωμούτσικη καὶ σὰν λιγωμένη ἀπὸ τὴν κούρασι τῆς ἡμέρας. Ὅταν γυρίζω ἀπὸ τὸν ἀγρὸν θὰ θαρρῶ πῶς τὴν βλέπω μὲ ζωηρεμμένην ὄψιν ἀπὸ τὸ περπάτημα καὶ χαρούμενη ἀκτινοβόλο τὴ 'μματιά της. Ὄχι βέβαια, δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ μὲ βοηθήσουν γιὰ νὰ τῆς δώσω ὅλαις αὐταῖς ταῖς ὄψαις, τὸ σχέδιο τοῦ προσώπου καὶ τοῦ κορμιοῦ της μοῦ εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ τὴν αἰσθάνωμαι καὶ νὰ τὴν ἔχω κοντά μου

Κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἡ κ. Σωβεραὶ διεκόπη, ἀφήσασα βαθὺν στεναγμόν.

— Εἶμαι καθ' ὁλοκληρίαν τῆς γνώμης σας, κυρία, ἀπήντησεν ὁ κ. Βερναδᾶ ἐκπλαγεὶς καὶ ἐκεῖνος μετ' ἐμοῦ διὰ τὴν λεπτότητα καὶ δύναμιν τοῦ παρατηρητικοῦ τῆς γυναικὸς ταύτης.

— Ὁμιλῶ ἐνταῦθα ἐναντίον τοῦ συμφέροντός μου, προσέθηκεν ἀκολούθως, διότι αἱ χρωματισμέναι φωτογραφίαι εἰσὶν ἐπικερδέστεραι, πρὸ πάντων δι' ἐμέ, ὅστις δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ προστρέξω εἰς ξένας χεῖρας, ἀφοῦ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας ταύτης ἀναθέτω εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱόν μου. Ἡ ἀλήθεια μολαταῦτα εἶναι ὅτι δὲν μοὶ ἀρέσει διόλου ἡ προσθήκη αὕτη τῶν χρωμάτων, ὅσην τέχνην καὶ ἂν ἀναπτύξῃ ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει ὁ ζωγράφος. Ἡ μεγαλειτέρα ἀξία τῆς φωτογραφίας, βλέπετε, κυρία, ἔγκειται εἰς τοῦτο ὅτι κατορθοῖ νὰ ἀποδώσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν πιστότερον τὸ πρότυπον. Ὅσῳ περισσότερον τὴν παρατηρεῖτε τόσῳ εὐχερέστερον ἀντιλαμβάνεσθε τοῦ ἐκτύπου, ἐὰν δὲ παρατηρήσητε αὐτὴν ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐκ τοῦ πλησίον θὰ αἰσθανθῆτε ἐπὶ τέλους ἐντύπωσιν καθ' ὁλοκληρίαν ὁμοίαν πρὸς ἐκείνην, ἣν παράγει ἀκαριαίως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σας τὸ στερεοσκόπιον. Διὰ τοῦτο ἐὰν θελήσετε νὰ ἀλείψητε διὰ χρωμάτων τὰς εἰς μόνην τὴν ζωηρότητα τοῦ φυσικοῦ φωτὸς ὀφειλομένας ἐπιτυχεῖς ταύτας διατάξεις τῶν γραμμῶν, ἀντικαθιστᾶτε ἁπλῶς ἄμεμπτον σκιαγραφίαν διὰ σχεδίου μονοτόνου ἐν πολλοῖς καὶ ὑποκειμένου εἰς πάσας τὰς ἀδυναμίας καὶ ἀτελείας, ἃς κατ' ἀνάγκην συνεπάγεται τὸ ἔργον ἑνὸς ζωγράφου.

Ὁ κ. Βερναδᾶ εἶχε στραφῆ καὶ πρὸς τὸ μέρος μου, δῆλον ὅτι ἡ ἐξήγησις αὕτη εἰς ἐμὲ ἀπηυθύνετο μᾶλλον ἢ πρὸς τὴν κ. Σωβεραί.

Ἀπήντησα εἰς τὴν λίαν εὔστοχον ταύτην παρατήρησίν του διὰ νεύματος ἐπιδοκιμασίας. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τὴν Μαργαρίταν Σωβεραί, ἐκείνη, ἡμικεκλιμένη ἐπὶ τοῦ καθίσματός της, τὸν δεξιὸν αὐτῆς βραχίονα στηρίζουσα ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν πλευρῶν τοῦ ἀνακλίντρου, τὸ μέτωπον δὲ κρύπτουσα ἐντὸς τοῦ καρποῦ τῆς χειρός, ἐφαίνετο παραδεδομένη ὅλη εἰς τὴν ἐντρύφησιν τῶν ἡδειῶν ἀναμνήσεων, ἃς τῇ ἐγέννα ἡ φιλοστοργία της.

— Αἴ λοιπόν, κυρία, ἐπανέλαβε διὰ φαιδροῦ ὕφους ὁ κ. Βερναδᾶ, θὰ περιορισθῶμεν εἰς ἓν ἁπλοῦν medaillon, τὸ ὁποῖον νὰ ἀπεικονίζῃ τὸ ἄνω μόνον μέρος τοῦ σώματος, ὅπερ μοὶ φαίνεται προτιμότερον διὰ τὰ νέα καὶ ὡραῖα πρόσωπα· τὰ κάτω ἄκρα μένουσιν ἐντελῶς ἀφανῆ, οἱ δύο βραχίονες, κρεμάμενοι κατὰ μῆκος τοῦ σώματος, κλείουσι τρόπον τινὰ τὴν εἰκόνα. Δὲν μᾶς χρειάζονται ἔπιπλα πέριξ, ἵνα ἀδεξίως ἀπομακρύνωσι τὴν προσοχὴν ἀπὸ τοῦ κυρίως ἀντικειμένου, οὔτε ἀθύρματα ἐκ τῶν καλουμένων καλλιτεχνικῶν καὶ ἅτινα εἰσὶ μᾶλλον κοινὰ ἐξαρτήματα ὁμοιάζοντα πρὸς σφραγῖδας ἐργοστασίων. Ἂς λείπωσι καὶ τὰ ὑποπόδια ἐκεῖνα ἀπὸ τὰ ὁποῖα φαίνεταί τις ἕτοιμος νὰ κατρακυλίσῃ, ἢ αἱ ἀκρωτηριασμέναι ἐκεῖναι στῆλαι, πλησίον τῶν ὁποίων φαίνεσθε ὡς νὰ ἀναμένητε τὴν διὰ τοῦ κύφωνος βάσανον. Μία ἁπλῆ, ἁπλουστάτη μορφή, ἀνεπιτήδευτος καὶ φυσική, ὡς μόνους στολισμοὺς αὐτῆς ἔχουσα τὴν χάριν καὶ καλλονήν της.

Ἡ Μαργαρίτα Σωβεραὶ ἀπήντα εἰς ἑκάστην τῶν παρατηρήσεων τούτων δι' ἐπανειλημμένων κατανεύσεων τῆς κεφαλῆς. Συνεμερίζετο καθ' ὁλοκληρίαν τὴν καλλαισθησίαν τοῦ ζωγράφου.

— Ἐπὶ τέλους, κυρία, συνεπέρανεν ὁ κ. Βερναδᾶ, δὲν μᾶς μένει πλέον ἢ νὰ μᾶς φέρητε τὴν δεσποινίδα θυγατέρα σας.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας τὰς τόσῳ ἁπλᾶς, τόσῳ φυσικάς, ὑπήρξαμεν αὐτόπται μάρτυρες ὁ κ. Βερναδᾶ καὶ ἐγὼ ἀλγεινοτάτου θεάματος.

— Ἡ Μαργαρίτα Σωβεραὶ ἠγέρθη ἀποτόμως τοῦ καθίσματός της καὶ ὠχρὰ μὲ ὕφος ἀπελπισίας καὶ παραπόνου ἐνταυτῷ ἔκαμε δύο βήματα πρὸς τὸ μέρος τοῦ καλλιτέχνου:

Ἡ κόρη μου, κύριε, ἡ κόρη μου! Ἀλλ' εἰξεύρετε πῶς εἶναι πεθαμμένη!

X

Ἀδυνατῶ νὰ σᾶς περιγράψω τὴν κατάπληξιν ἀμφοτέρων μας.

Δὲν εἴχομεν πρὸ ἡμῶν, ὡς ἠδύνατό τις ἴσως νὰ ὑποθέσῃ, παράφρονα ἢ γυναῖκα, ἀφ' ἧς ὁ παροξυσμὸς τῆς λύπης εἶχεν ἀφαιρέσει τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ.

Ἀγνοῶ πῶς τὸ τοιοῦτον ἠδυνήθη νὰ συμβῇ, ἡ ἀλήθεια ἐντοσούτῳ εἶναι ὅτι μολονότι πολὺ πλησίον τῆς Λυών, μολονότι αἱ περὶ φωτογραφίας γνώσεις ὁ τρόπος καὶ οἱ ὅροι τῆς κατασκευῆς αὐτῆς, εἰσὶ τὴν σήμερον λίαν διαδεδομέναι, ἡ κ. Σωβεραί, ἥτις ἑκατοντάκις ἔτυχε νὰ ἴδῃ προϊόντα τῆς τέχνης αὐτῆς, χωρὶς ποτὲ ὅμως νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν προκαταρκτικὴν τῆς στάσεως ἐργασίαν, εἶχε πλάσει μὲ τὴν φαντασίαν της εἶδος τι τέχνης, οὐχὶ ἀναλόγου τοὐλάχιστον πρὸς τὴν ζωγραφικήν, ἀλλὰ τέχνης ἐκτελουμένης τῇ ἐπικλήσει τρόπον τινὰ τῶν πνευμάτων, σχεδὸν μαγικῆς. Ἐπειδὴ ἡ μεταξὺ τῆς φωτογραφίας καὶ τοῦ προτύπου ὁμοιότης τῇ παρίστατο πολλάκις καταπληκτική, δὲν ἐδίσταζεν αὕτη νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὴν ἀκατανόητον ταύτην δι' αὐτὴν ἐργασίαν δύναμιν ἱκανὴν νὰ ἀνατρέψῃ τοὺς νόμους τῆς φύσεως.

Η Μαργαρίτα Σωβεραὶ δὲν ἐνόει διατὶ ἡ θυγάτηρ της ὤφειλε νὰ εἶναι παροῦσα καὶ διατὶ ἄνευ τούτου ὁ κ. Βερναδᾶ ἠρνεῖτο νὰ κάμῃ τὴν φωτογραφίαν της.

— Ἄχ! εἶναι πεθαμμένη ἡ κόρη μου, εἶναι πεθαμμένη ἐδῶ καὶ ἕνα μῆνα, καὶ ἂν δὲν ἤμουν ἄρρωστη γιὰ πεθαμὸ ποῦ νὰ ἐλπίσω μιὰ στιγμὴ πῶς θὰ πήγαινα νὰ τὴν ἀνταμώσω 'ς τοὺς οὐρανοὺς δὲν θὰ ἄφινα οὔτε μιὰ μέρα νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ σκληρὸ τὸ χωρισμό μας γιὰ νὰ ἔλθω νὰ σᾶς γυρέψω τὸ κάδρο της. Εἰξεύρω καλὰ ὅτι μὲ τὸ κάδρο αὐτὸ δὲν θὰ μοῦ τὴν ἀναστήσετε! Ἀλλοίμονον, κύριε, δίνοντάς μου τὴν κρύαν αὐτὴν εἰκόνα της δὲν θὰ κατορθώσετε βέβαια, μ' ὅλην τὴν τέχνην σας. ὥστε νὰ τὴν αἰθάνωμαι κοντά μου, νὰ τὴν ἀγκαλιάζω, νὰ τὴν σφίγγω 'ς τὴν καρδιάν μου ἐπάνω. Δὲν θὰ κατορθώσετε, ὥστε νὰ τὴν ἀκούω, νὰ τῆς ὁμιλῶ, νὰ μοῦ ἀποκρίνεται καὶ νὰ σμίγουν ταῖς ψυχαῖς μας σὰν ἄλλοτε, τὴν 'δικήν της μαζὺ μὲ τὴν 'δικήν μου. Ἀπ' ἄλλο μέρος εἰξεύρετε καὶ σεῖς ὅτι αἱ μητέρες ἔχουν τὸ χάρισμα νὰ αἰσθάνωνται 'ς τὴ θέσι τοῦ παιδιοῦ τους. Ὅταν ἦτον μικρούτσικη καὶ τὴν κρατοῦσα σπαργανωμένη 'ς τὴν ἀγκαλιάν μου δὲν εἰμποροῦσε βέβαια οὔτε νὰ μὲ ἀκούσῃ οὔτε νὰ μοῦ ἀποκριθῇ. Μολαταῦτα δὲν ἔπαυα νὰ τῆς ὁμιλῶ καὶ νὰ τὴν ναναρίζω ὡς ποῦ, μολονότι βρέφος, καταλάβαινε τὰ τραγούδια μου γιατὶ ἔπαυε ταῖς κλάψαις της καὶ μοῦ χαμογελοῦσε. Θὰ κάμω τὸ ἴδιο μὲ τὸ κάδρο αὐτὸ ποῦ σᾶς ζητῶ. Θὰ τοῦ ὁμιλῶ καὶ μέσα 'ς τὴν καρδιάν μου θὰ εὑρίσκω τὴν ἀπάντησιν ποῦ θὰ μοῦ ἔδινεν ἡ κόρη μου, θὰ τὸ καταφιλῶ καὶ θὰ μοῦ φαίνεται πῶς ἡ ἰδία λαχταρᾷ ἀπ' τὰ φιλιά μου. Πολυαγαπημένη πτωχή μου Μαγδαληνή! Κάμετε, κύριε, κάμετε, ὥστε νὰ τὴν ξαναϊδῶ. Μὴ ἀρνηθῆτε τὴν ὑστερνὴν αὐτὴν παρηγοριὰ 'ς τὴ δόλια μάννα ποῦ σᾶς θερμοπαρακαλεῖ.

Ὁ καλοκἀγαθος κύριος Βερναδᾶ, ὅστις ἠγάπα μετὰ παραφόρου στοργῆς, τοὺς μεγάλους ἤδη δύο υἱούς του, ἵστατο ἐνώπιον τῆς κ. Σωβεραὶ χωρὶς οὐδὲν νὰ ἀπαντήσῃ. Ἦτο σφόδρα συγκεκινημένος, ᾐσθάνετο τὰ δάκρυα πλημμυροῦντα τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἀντὶ λέξεων τῷ ἤρχοντο λυγμοί. Κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ τραυλίσῃ λέξεις τινάς.

— Εἰξεύρετε καλῶς, κυρία, ὅτι μᾶς εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον τὸ ἴδιον πρόσωπον!... Δὲν γνωρίζω τὴν θυγατέρα σας... Δὲν δύναμαι χωρὶς νὰ τὴν ἴδω... Εἶναι ἀδύνατον...

Ἡ κυρία Σωβεραὶ ἐξηκολούθει μὴ ἐννοοῦσα.

— Ἄ! Κύριε, ἐπανέλαβεν αὕτη μετ' ἀκατασχέτου ὁρμῆς καὶ ἀναμιγνύουσα τὰς φράσεις της μετὰ λυγμῶν. Κύριε, σᾶς ἐξήγησα καλὰ πῶς εἶναι. Ἠμποροῦσα νὰ σᾶς ὁμιλήσω ἀκόμη γι' αὐτήν, ὅσῳ θέλετε. Ἀλλὰ θαρρῶ πῶς τὴν βλέπω, κύριε, τὴν κυττάζω μέσα 'ς τὴν καρδιά μου καθὼς σᾶς βλέπω αὐτὴν τὴν στιγμήν. Ἀκοῦστε· τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου της ποτέ της δὲν εἶχεν εὐμορφότερο πρόσωπο, γλυκύτερο χαμόγελο. Θαρρῶ πῶς τὴν βλέπω ἀκόμη ἐπάνω 'ς τὸ κρεββάτι της, ποῦ τὸ εἶχε στολίσει σὰν ἐκκλησιὰ μὲ λουλούδια καὶ λαμπάδες ἀναμμέναις· δύο ὥραις πρὶν ἀφήσῃ τὴν τελευταία της πνοὴ ἐζήτησε νὰ τῆς φέρουν φρέσκα λουλούδια, νὰ τῆς ἀνάψουν νέα κεριά. Ὡς σ' ἐκείνην τὴν ὥραν μολαταῦτα δὲν πίστευε καὶ τόσῳ ἄσχημα τὸν ἑαυτό της. Μὰ ὅταν εἶδε τὸν παπᾶ νὰ ἔμβῃ μέσ' 'ς τὴν κάμαρα θόλωσε τὸ 'μμάτι της, ἐστάθη μιὰ στιγμὴ σὰν νὰ ἔκαμε τὴν προσευχή της καὶ ὕστερα γυρίζει μὲ κυττάζει καὶ μὲ λέγει μὲ τρόπον ποῦ δὲν ἠμπορῶ νὰ σᾶς παραστήσω, τρόπο ποῦ ἐξέφραζεν ἀπ' ἕνα μέρος ὅλη τὴν ἀγωνία τῆς ψυχῆς της κι' ἀπ' ἄλλο πάλιν ὅλην τὴν ὑποταγή της 'ς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ: «Ἔτσι λοιπὸν πάει πιά, Τόσῳ γρήγορα! Ἤμουν πολὺ εὐτυχὴς 'ς αὐτὸν τὸν κόσμον!» Αὐτὴν τὴν στιγμήν, κύριε, στιγμὴν ποῦ ἦτο νὰ ξεψυχήσῃ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἀνέλαβε δυνάμεις καὶ ὑγείαν. Θὰ ἔλεγε κανεὶς πῶς τὰ χρώματά της ἐπανήρχοντο 'στὴν κιτρινισμένη ὄψιν της, τὰ 'μμάτια της ἐλάμβαναν 'πίσω τὴν λάμψιν τους, ἐβλέπετε τὸ στῆθός της νὰ ἀναιβοκαταιβαίνῃ ἀπὸ τὸν γρήγορον ἀνασασμὸν καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν τελευταίαν αὐτὴν ἀχτίδα τῆς ζωῆς, τὸ τελευταῖο αὐτὸ καρδιοκτύπι τῆς νιότη της, τὸ ψυχομαχητὸ τοῦ παιδιοῦ μου ἄρχισε γιὰ νὰ σβύσῃ μὲ τὴν τελευταίαν του πνοήν. Ὅσο πικρὴ μολαταῦτα καὶ ἂν εἶναι γιὰ μένα ἡ ὑστερνὴ αὐτὴ ὥρα της, περισσότερη πάλι παρηγοριὰ αἰσθάνομαι νὰ τὴν ἀναβάνω μὲ τὸν νοῦν μου ὅπως τὴν εἶδα ἐκείνην τὴν στιγμὴ νὰ προσφέρῃ 'ς τὸν Θεὸν τὴν ἄδολη ψυχήν της, γυρίζοντας τὰ 'μμάτια καὶ ὅλους τοὺς λογισμούς της πρὸς τὸν οὐρανόν. Τώρα ποῦ ἔφυγεν ἀπὸ τοῦτον ἐδῶ γι' ἄλλον καλλήτερον κόσμον δὲν ἠμπορῶ πιὰ νὰ τὴν ἐνθυμηθῶ ὅπως ἔτυχε μερικαῖς φοραῖς νὰ τὴν ἴδω στὴν διασκέδασιν, στοὺς χορούς, ὅταν ἀφίνετο στὴν παιδικὴν χαράν της. περιτριγυρισμένη ἀπὸ τόσα 'μμάτια ποῦ τὴν ἐκύτταζαν χωρὶς ἡ ἴδια νὰ τὸ νοιώθῃ. Ἔμενεν ἡ αὐτὴ καὶ μέσα στὸν κόσμον, δὲν τῆς περνοῦσε διόλου ἀπὸ τὴν ἰδέαν πῶς ἠμποροῦσαν νὰ γυρίσουν νὰ τὴν κυττάξουν· καὶ ὅταν ἐγὼ ἡ μάνα της τῆς ἔδινα τὸ χέρι δύσκολα ἔκρυβα τὴν ὑπερηφάνεια ποῦ ἔνοιωθα μέσα μου, βλέποντας τόσους νὰ γυρίζουν καὶ τόσαις 'μματιαῖς νὰ μᾶς ἀκολουθοῦν. Δὲν θὰ ξεχάσω ποτὲ τὴν πρώτη φορὰ ποῦ τὴν συντρόφεψα στὸ θέατρο.

Εἴχαμε ἀργίσει, γιατὶ εἶναι μακρυὰ ἀπὸ τὸ Σαιν-Σὸρ τοῦ Μονδὸρ ὡς τὸ μεγάλο θέατρο τοῦ Λυών, ὅπου ἦτον νὰ παίξουν γιὰ τοὺς πτωχούς. Κατὰ καλήν μας τύχην ὅμως, γιὰ τὴν Μαγδαληνὴν περισσότερο ποῦ ἤθελε ὅλα νὰ τ' ἀκούσῃ, οἱ μουσικοὶ ἄργησαν καὶ αὐτοί. Μολονότι ἦτο περασμένη ἡ ὥρα πολλοὶ ἔλειπαν ἀπὸ τὰς θέσεις των. Ὅταν ἡ Μαγδαληνή μου ἐκάθισεν ἐμπρὸς στὸ θεωρεῖο ποῦ μᾶς εἶχε παραχωρήσει ὁ κ. μαρκήσιος Δ' Οὐτρεμπόν, ὅλοι γύρισαν τὰ 'μμάτια τους ἐπάνω μας. Ἕνα Ἄ! ἀκούσθηκεν ἀπὸ τὴν μίαν ὡς τὴν ἄλλην ἄκραν τῆς σάλας.

Ἡ Μαγδαληνὴ τὸ παρετήρησε.

Γυρίζει πρὸς τὸ μέρος μου καὶ μὲ λέγει· «Μητέρα μου, τί κυττάζουν λοιπὸν ἔτσι; Ἐσηκώθη γρήγορα γρήγορα καὶ ἔβγαλεν ὅλο τὸ σῶμά της ἔξω ἀπὸ τὸ θεωρεῖο γιὰ νὰ ἰδῇ ἐπάνω, ἐκεῖνο ποῦ ὅλοι κύτταξαν μὲ τόση περιέργεια

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην, κύριε, εἶδα στὰ χείλη πολλῶν ἀνθρώπων ὄχι μόνο τὸ χαμόγελο ποῦ τοὺς ἔφερεν ἡ ἀθωότης τῆς κόρης μου, ἀλλὰ μία ἀληθινὴ συγκίνησι ἀπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἠμπόρεσαν οἱ περισσότεροι νὰ κρατηθοῦν ἐμπρὸς σὲ τόση ἀθωότητα καὶ ἀπονηρεψιά».

Ἡ κυρία Σωβεραὶ ἐσιώπησε μετὰ τοὺς τελευταίους τούτους λόγους.

Συνέβη καὶ εἰς αὐτὴν ὅ,τι καθ' ἑκάστην συμβαίνει εἰς ἐκείνους, οἵτινες κατέχονται ἰσχυρῶς ὑπὸ μιᾶς μόνης σκέψεως.

Ἐλησμόνει καθ' ὁλοκληρίαν τοὺς συνομιλητὰς καὶ ἀκροατάς της. Ἐπειδὴ εἶχεν ὁμιλήσει δι' ἑαυτὴν μόνην, ἐξηκολούθησε τὴν κατ' ἰδίαν συνδιάλεξίν της, μετὰ τῶν ἐνδομύχων αὐτῆς σκέψεων.

XI

Ὁ κ. Βερναδᾶ ἦτο ἀνήρ, ἔχων βαθὺ τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα.

Ἐννόησεν ὅτι πάντη ἀνωφελὲς θὰ ἀπέβαινεν ἐν ὁμοίᾳ στιγμῇ νὰ ἐπιμείνῃ δίδων πρὸς τὴν ἀτυχῆ μητέρα ἐξηγήσεις περὶ τοῦ ἐπαγγέλματός του καὶ ζητῶν νὰ ἔλθῃ μετ' αὐτῆς εἰς λεπτομερείας, ἃς οὐδὲ κἂν θὰ ἤκουεν αὕτη.

Περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ ὠθήσῃ τὰ δύο μεγάλα φύλλα τοῦ παραθύρου τῆς στοᾶς. Διὰ τοῦ εὐρέος τούτου ἀνοίγματος ἔβλεπέ τις ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁρίζοντος παρά ποτε ἀκτινοβόλον καὶ φαεινὸν τὸ χρυσοῦν ἄγαλμα τῆς Παναγίας. Ὁ οὐρανὸς ἦτο τόσῳ διαυγής, ἡ ἠρεμία τόσῳ βαθεῖα ἐν μέσῳ τῶν βαρέων καὶ συγκεχυμένων θορύβων τῆς μεγάλης πόλεως, ὥστε θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι εὑρίσκετο ἐν τῇ ἐρημίᾳ, μακρὰν τῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ αὐτὸ τὸ ὄμμα τοῦ Θεοῦ.

«Μὴ μὲ ζητεῖτε πλέον τὴν εἰκόνα τοῦ τέκνου σας, κυρία, εἶπεν ὁ κ. Βερναδᾶ διὰ φωνῆς σοβαρᾶς καὶ προδιδούσης μεγάλην θρησκευτικὴν κατάνυξιν. Παρατηρήσατε κάλλιον τὸν οὐρανόν· ἐκεῖ ἐπάνω μόνον θὰ τὸ ἐπανίδητε».

Ἡ Μαργαρίτα Σωβεραὶ ἠγέρθη. Εἶδον τὰ χείλη της κινούμενα εἰς προσευχήν. Ὑπεκλίθη ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως καὶ ἤρχισε νὰ κατέρχηται βραδέως τὴν κλίμακα.

Ὁ λόγος τοῦ κ. Βερναδᾶ μὲ εἶχε συγκινήσει. Ἐπλησίασα αὐτὸν ὅπως τῷ θλίψω τὴν χεῖρα πρὸ τοῦ νὰ κατέλθω καὶ ἐγώ.

«Ἀπατᾶσθε, κύριε Βερναδᾶ, τῷ εἶπον, αἱ μητέρες δὲν ἀναμένουσιν ἐπὶ τόσον χρόνον πρὸ τοῦ ν' ἐπανεύρωσι τὸ τέκνον των εἰς τὸν οὐρανὸν· ἔχουσι διέλθῃ ὅλην τὴν ζωήν των θεωροῦσαι καὶ λατρεύουσαι αὐτὸ ἐντὸς τῆς καρδίας των.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) **Ἀνθίππη Ι. Παλαμήδη**

ΠΟΙΚΙΛΑ

Γυνὴ ἰατρὸς ἐν Πορτογαλλίᾳ. Ἡ δόνα Ἀμαλία Κάρδια εἶναι ἡ πρώτη γυνὴ ἰατρὸς ἐν Πορτογαλλίᾳ. Ἐξεπαιδεύθη ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Λισσαβόνης καὶ ἔλαβε τὴν ἄδειαν τοῦ μετέρχεσθαι τὸν ἰατρόν, ἀφοῦ ἐπὶ διετίαν εἰργάσθη ὡς δόκιμος εἰς τὸ μεγαλήτερον νοσοκομεῖον τῆς πόλεως ταύτης. Ἡ δόνα Κάρδια ἐξέλεξεν ὡς θέμα ἐπὶ τῶν ἐξετάσεών της: τὸ περὶ ὑ σ τ ε ρ ι κ ο ῦ π υ ρ ε τ ο ῦ.

Οἱ ἀπόγονοι τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας. Οἱ ἔγγονοι καὶ οἱ δισέγγονοι τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας ἀνέρχονται εἰς πεντήκοντα τέσσαρας. Τούτων δώδεκα εἶναι ἄρρενα καὶ τεσσαράκοντα δύο θήλεα.

Ἡ γυναικεία λέσχη τοῦ Λονδίνου. Αἱ ἐφημεριδογράφοι κυρίαι τοῦ Λονδίνου ἀπεφάσισαν τὴν ἵδρυσιν λέσχης, ἐν ᾗ θὰ συνέρχωνται ἀποκλειστικῶς κυρίαι. Τὸ χαρτοπαίγνιον ἀπαγορεύεται. Ἐν τῇ λέσχῃ ταύτῃ θὰ ἱδρυθῇ καὶ καφεστιατόριον, ἐν ᾧ αἱ κυρίαι δύνανται εἰς τιμὰς μετρίας νὰ τρώγωσι. Θὰ ὑπάρχῃ ἀναγνωστήριον καὶ αἴθουσα χρησιμεύουσα ὡς γραφεῖον διὰ πᾶν μέλος τῆς λέσχης. Τρὶς τῆς ἑβδομάδος θὰ διοργανοῦνται φιλολογικαὶ καὶ καλλιτεχνικαὶ ἑσπερίδες.

Ἡ ἐλάττωσις τῆς γυναικείας ἐγκληματικότητος ἐν Σκωτίᾳ. Ἐν Σκωτίᾳ παρατηρεῖται μεγίστη ἐλάττωσις τῶν ἐγκληματιῶν γυναικῶν, μετὰ τὴν ἵδρυσιν γυναικείων σωματείων προστατευόντων τὰς ἐγκαταλελειμμένας καὶ δυστυχεῖς. Πρὸ εἰκοσαετίας ἐν διαστήματι ἑνὸς μηνὸς κατεδικάζοντο διακόσιαι τριάκοντα γυναῖκες ἐπὶ ἐγκληματικαῖς πράξεσι. Κατὰ τὸν τελευταῖον μῆνα ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν περιωρίσθη εἰς ἑξήκοντα, πάσας παρήλικας. Εἰς τὴν νεωτέραν γενεὰν τὸ ἔγκλημα ἐξέλιπε καθ' ὁλοκληρίαν.

Γυνὴ ἔφορος ἀρχαιολογικοῦ μουσείου. Ἡ δεσποινὶς Μέστυφφ, μέ-

λος τῆς ἀνθρωπολογικῆς ἑταιρίας τοῦ Βερολίνου, ἐξελέγη κατ' αὐτὰς ὑπὸ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Κιέλ, πρωτευούσης τῆς Schleswig-Holstein, ἔφορος τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου.

Γυναῖκες ἰατροί. Ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις διώρισε γυναῖκας ἰατρούς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Βοσνίας καὶ Ἐρζεγοβίνης, ἔνθα οἱ Ὀθωμανοὶ δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς τὰς γυναῖκάς των νὰ ἐπισκέπτωνται ὑπὸ ἀνδρῶν ἰατρῶν.

Αἱ Σερβίδες ἐν τοῖς τηλεγραφείοις· Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους ἱδρύθη ἐν Σερβίᾳ καὶ λειτουργεῖ δαπάναις τοῦ κράτους, γυναικεία τηλεγραφικὴ σχολή, ἐν ᾗ καταρτίζονται αἱ διὰ τὴν τηλεγραφικὴν τοῦ κράτους ὑπηρεσίαν προοριζόμεναι νεάνιδες. Καὶ ἡμεῖς πότε, κύριε Διευθυντὰ τῶν Τηλεγράφων καὶ Ταχυδρομείων;

Ἔλλειψις γυναικῶν ἐν Βατούμ. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Βατοὺμ στατιστικὴν τὸ ἄρρεν φῦλον τῆς πόλεως ταύτης ἀνέρχεται εἰς 10,000 ῥώσσους, Ἕλληνας καὶ Ἀρμενίους καὶ εἰς 4,000 στρατιωτικούς. Αἱ ἀπόγονοι τῆς Εὔας ἀνέρχονται ἐν ὅλῳ μόλις εἰς 3,500, τῶν ὁποίων οὐδεμία γεροντοκόρη-

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

Τὴν προσεχῆ Τρίτην ἢ Τετάρτην ἀφικνοῦνται εἰς Ἀθήνας ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν βασιλοπαίδων Μαρίας καὶ Χριστοφόρου. — Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἐγένετο ἡ κήρυξις τῆς ἐνάρξεως τῆς Βουλῆς διὰ τὴν Β' σύνοδον τῆς ΙΒ' αὐτῆς περιόδου. Τὴν ἕδραν τοῦ προέδρου κατεῖχεν ὁ πρεσβύτατος τῶν βουλευτῶν γέρων Καλλιφρονᾶς. Αἱ τακτικαὶ ἐργασίαι ἄρχονται ἴσως τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα. — Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας ὁ βασιλόπαις Γεώργιος ἐπανέλαβε τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ ἐργασίαν, διορισθεὶς «διοικητὴς τοῦ λόχου τῆς κινητῆς ἀμύνης καὶ προσωρινὸς διευθυντὴς τῆς σχολῆς τῶν τορπιλλητῶν. — Οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἐξελέγη ὁ ἀπὸ Νικοπόλεως Νεόφυτος, ἱεράρχης ἄξιος τοῦ τίτλου τοῦ Ἐθνάρχου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀγνώστῳ φιλανθρώπῳ. Εἶσθε λοιπὸν ἄγγελος καὶ πετῶσα ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν σκορπᾶτε εὐεργεσίας. Ἡ ἐν ὁδῷ Βαλτετσίου ἀριθ. 32 ἄπορος οἰκογένεια εὐγνωμονεῖ διὰ παρασχεθεῖσαν αὐτῇ γενναίαν συνδρομήν. Ἡ ἄλλη ἄπορος, εἰς ἣν τόσον φιλάνθρωπον τείνετε χεῖρα, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς πόλεώς μας. Ὁρίσατε ποῦ νὰ διαθέσωμεν τὸ ἀποσταλὲν ποσόν.—Καν Ο. Κ. **Ράμλεον.** Συναλλαγματικὴ ἐλήφθη. Μυρίας εὐχαριστίας δι' εὐγενῆ φροντίδα· Γράφομεν. — Καν Α. **Σμύρνην.** Δυστυχῶς οἱ τρεῖς πρῶτοι τόμοι δὲν ἔχουν ἐξώφυλλον, ὡς ὁ τέταρτος. Τὰ φύλλα ἀποστέλλονται τακτικῶς.—Καν Ζ. Α. Χ. Κ. **Παλαμᾶ.** Θὰ τὰ κατακρατῇ ὁ ἀντιπροσωπεύων σας, διότι ἐντεῦθεν ἀποστέλλονται τακτικῶς. Ἐὰν μᾶς δώσητε τὴν νέαν σας διεύθυνσιν καὶ ἀποστείλητε τὴν διαφορὰν τῆς συνδρομῆς θὰ σᾶς τὰ διευθύνωμεν κατ' εὐθεῖαν. Διὰ τὰ μὴ ληφθέντα ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον καὶ θὰ σᾶς τὰ ἀναπληρώσωμεν. — Καν Αἰ. Π. Γ. **Σάμον.** Δυστυχῶς ἡ ἐν λόγῳ κυρία δὲν δέχεται θέσιν ἢ εἰς Ἀθήνας. Ἔνθα καὶ ἐτοποθετήθη. Ἐὰν ἄλλη τις παρουσιασθῇ, φροντίσωμεν εὐχαρίστως. —Κον Χρ. Β. **Σμύρνην.** Σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὸ ἀποσταλέν μοι φύλλον, ὡς καὶ τὰς ἐν τῇ εὐγενεῖ ἐπιστολῇ σας κολακευτικὰς ὑπὲρ ἐμοῦ κρίσεις σας. Καίτοι δὲν εἶμαι σύμφωνος πρὸς τὰς ἰδέας σας, οὐχ' ἧττον σᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ ὑπὲρ τοῦ γυναικείου φύλου λαμβάνετε.— Κον Π. Κ. **Κωνστάντζαν.** Θὰ γράψωμεν προσεχῶς.—Καν Μ. Ι. Κ. **Κυδωνίας.** Ἡ γνώμη καὶ φιλικωτάτη συμβουλή μου εἶναι νὰ περιορισθῆτε εἰς τὸ ἔργον σας. Πολλαὶ ἐδαπάνησαν τὰς οἰκονομίας των πρὸς ἀνωτέραν ἐν Εὐρώπῃ παίδευσιν καὶ σήμερον δὲν ἔχουσιν οὔτε δημοδιδασκάλου θέσιν. Ἐὰν ἐπιμένητε, σᾶς γνωρίζω ὅτι διὰ παιδαγωγικὰς σπουδὰς δὲν ἀπαιτεῖται ἀνώτερον τοῦ Ἀρσακείου δίπλωμα. Διὰ νὰ ἀποκτήσητε πτυχεῖον διδασκαλίσσης—παιδαγωγοῦ θὰ σᾶς χρειασθῶσι τοὐλάχιστον τέσσαρα ἔτη.—Καν Ε. Δ. Δ. **Βουκουρέστιον.** Ἀπὸ ἑνὸς ἤδη ἔτους ὁ κ. Παναγιώτης Χριστόδουλος δὲν εἶναι ἀντιπρόσωπός μας ἐν Ρουμανίᾳ, ἀλλ' οὔτε εἶχε ποτὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἐκδίδῃ χειρογράφους ἀποδείξεις ἐν ὀνόματί μας. Δὲν μᾶς ἐπλήρωσε τὴν συνδρομήν σας, ἀλλ' οὔτε ἔγραψέ τι περὶ ὑμῶν. Φροντίσατε νὰ λάβητε τὰ χρήματά σας ὀπίσω, καὶ ἀποστείλατε τὴν συνδρομήν σας κατ' εὐθεῖαν.

ΣΥΝΤΑΓΗ

Ξηρὸ κυδωνόπαστο. Καθαρίσατε κυδώνια. Κόψατε εἰς λεπτὰς φέτας τὸ σαρκῶδες μέρος των πλὴν τοῦ ἐν μέσῳ, ὅπερ εἶναι τραγύ. Βάλετε ὀλίγον ὕδωρ ἐντὸς χύτρας καὶ βράσατέ τα μέχρις οὗ λυώσουν ἐντελῶς.

Ζυμώσατέ τα τότε καλῶς καὶ περάσατέ τα ἀπὸ ἀραιὰν σήταν. Ζυγίσατέ τα καὶ ἀναμίξατε ζυμόνουσα πάντοτε μὲ ἴσην δόσιν ζακχάρεως. Θέσατε τὴν ζύμην σας λεπτὴν ἐντὸς ταψίων καὶ ἀφήσατέ την ἐπὶ μίαν νύκτα εἰς φοῦρνον ὑπόθερμον. Κόψατε εἰς διαφόρων σχημάτων τετράγωνα, ἐπιπάσσατε μὲ λεπτὴν ζάκχαριν, ἀφήσατε νὰ ξηρανθῶσιν ἐντελῶς εἰς τὸν ἥλιον καὶ θέσατε ἐντὸς κιβωτιδίων, ξυλίνων ἢ καὶ ἐκ λευκοσιδήρου.

ΔΙΑ ΤΑΣ ΕΣΠΕΡΙΔΑΣ

Πολλαὶ οἰκογένειαι τῆς μέσης ἰδίας τάξεως, διέρχονται τὰς μικρὰς τοῦ χειμῶνος ἑσπέρας ἐν πληκτικῇ μονοτονίᾳ, φοβούμεναι τὰς ἐκ τῆς συναθροίσεως φίλων προκυπτούσας δαπάνας.

Εὐτυχῶς κατ' αὐτὰς εἰς τὰς οἰκογενειακὰς ταύτας συναθροίσεις εἰσάγεται τὸ λαμπρὸν ἔθιμον τῆς ἁπλότητος. Κύαθος τεῖον μετὰ τοῦ ἀπαραιτήτου συνοδοῦ του, ἐκλεκτοῦ ρουμίου καὶ ὀλίγον κονιάκ, ἰδοὺ ὅλη ἡ δαπάνη τῆς ἑσπερίδος.

Καὶ τὸ ρούμιον καὶ τὸ κονιὰκ μᾶς παρέχει εἰς ἐκλεκτὴν ποιότητα καὶ τιμὰς εὐθηνοτάτας τὸ νεοσυσταθὲν οἰνοπνευματοποιεῖον τοῦ κ. **Ἀγγ. Καμπᾶ**, τὸ διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ Γάλλου ἐπιστήμονος κ. Λουδοβίκου Λακέμ, τὸ πρῶτον ἐν Ἀθήναις ὑπερτερῆσαν καὶ αὐτὰ τὰ τόσον φημιζόμενα οἰνοπνευματοποιεῖα τῆς Καμπανίας.

Τὸ ἐργοστάσιον τοῦ κ. **Ἀγγέλ. Καμπᾶ** συνέστησεν ἐσχάτως παράρτημα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου ἀπέναντι τῶν Β. σταύλων.

Πόθεν προμηθεύονται τὰ τοῦ οἴκου των αἱ καλαὶ οἰκοδέσποιναι

Πᾶσα οἰκονόμος καὶ προβλεπτικὴ οἰκοδέσποινα προμηθεύεται πάντα τὰ τοῦ οἴκου της χρειώδη ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Αἰόλου ἀρ. 153 μεγάλου καταστήματος τοῦ κ. **Π. Θανοπούλου.**

Βούτυρα Σιβηρίας ποιότητος ἐξαιρετικῆς, χαβιάρια μαῦρα, ἄτινα οὐδέποτε μέχρι τοῦδε ἐπωλήθησαν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν, οἶνοι Εὐρωπαϊκοί, φέροντες τοὺς καλλιτέρους τίτλους, λικὲρ παντοειδῆ καὶ πάντα τὰ ἐδώδιμα καὶ ἀποικιακὰ εἴδη, μόνον πρώτης ποιότητος, πωλοῦνται παρὰ τῷ κ. **Π Θανοπούλῳ**.

Δι' ὅλα αὐτὰ τιμαὶ κατώτεραι παντὸς συναγωνισμοῦ.

ΜΥΡΟΠΩΛΕΙΟΝ ΣΤΙΝΗ

8. Ὁδὸς Ἑρμοῦ καὶ Νίκης 8.

Εἶναι τὸ μόνον μυροπωλεῖον, ὅπερ προμηθεύεται ἀρώματα, σάπωνας, μαλακτικὰς τοῦ δέρματος καὶ τῶν χειλέων σκευασίας, ὀρυζοκόνεις, ρευστὰ καὶ ἀλοιφὰς ἐξαλειφούσας τὰς ρυτίδας, κατ' εὐθεῖαν ἐκ Παρισίων.

Ἐντεῦθεν τὸ μυροπωλεῖον τοῦτο ἐξησφάλισε τὴν πελατείαν τῆς ἐκλεκτοτέρας παρ' ἡμῖν κοινωνίας, ὡς ἐκ τῆς μεγάλης δὲ τῶν διαφόρων εἰδῶν καταναλώσεως, αἱ τιμαί του εἶναι λίαν συγκαταβατικαί.

ΜΕΛΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Ἐν τῷ γαλακτοπωλείῳ τοῦ κ. Γιαννέτσου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πραξιτέλους ἀρ. 5 πωλεῖται μέλι γνήσιον τοῦ Ὑμηττοῦ. Ἑκάστη ὀκὰ τιμᾶται πρὸς 1,60.

ΕΜΠΟΡΟΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ
ΙΩ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

Ὁδὸς Σταδίου, παρὰ τῇ πλατείᾳ Ὁμονοίας,

φέρον ἔξωθεν ὡς διακριτικὸν σημεῖον κόκκινον σταυρόν.

Ἐκομίσθησαν κατ' αὐτὰς ἐκ Γαλλίας ἔλαιον ὀνίσκου (Μορούνας) ἀρίστης ποιότητος λευκότατον καὶ ὅλως ἄοσμον. Ἐπίσης ὕδατα μεταλλικὰ διάφορα, ὡς συμπεπυκνωμένον ὕδωρ τοῦ Yichg, καὶ τῶν Πυρηναίων εἰς δελτάρια καὶ κόνιν.—Ἅπαντα τὰ εἴδη τῶν ἀντιβηχικῶν τροχίσκων (Pastilles).

Πρὸς τούτοις bonbons, biscuits καὶ κόνιν καθαρτικὴν λίαν εὔληπτον διὰ τοὺς μᾶλλον εὐαισθήτους καὶ ἰδιοτρόπους στομάχους. Ἅπαντας τοὺς τονικοθρεπτικούς, πεπτονούχους, κινούχους καὶ σιδηρούχους οἴνους. Ἐπίσης τεῖον ἀρωματικώτατον ἀρίστης ποιότητος, ὡς καὶ ἅπαντα τὰ νεώτατα Specialites, ὡς καὶ ἠλεκτρογαλβανικὰ μετάλλια Rickardsoh χρήσιμα κατὰ τῆς ἡμικρανίας καὶ ρευματισμῶν. Ἐπίσης δὲ ὑγρὸν λευκότατον, καὶ λίαν ἀβλαβὲς ἀφαιροῦν τὰς κηλῖδας τοῦ προσώπου καὶ δίδον μοναδικὴν εἰς αὐτὸ τρυφερότητα καὶ λευκότητα.